PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 226 (1914) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, torek 25. septembra 1951 Cena 20 lir

GOVOR MARŠALA TITA V SRBIJI V TITOVEM UŽICU

Mi mislimo na obvarovanje miru

Na Madžarskem barvajo bombnike z jugoslovanskimi barvami in zastavami z namenom, da bi nekaj sprovocirali in vrgli krivdo na Jugoslavijo - FLRJ je svoje odnose z zapadom postavila na podlago enakopravnosti in zato vodi lahko popolno neodvisno zunanjo politiko

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 24. — Predsednik vlade maršal Tito je danes izjavil v Titovem Užicu, ko je govoril o zunanji politiki, da bo Jugoslavija tudi v bodoče šla za tem, da bodo njeni odnosi z drugimi državami čim boljši. Rekel je, da je morala Jugoslavija pod pritiskom z vzhoda, svoje trgovske odnose preorientirati in da se je zaradi tega obrnila k zapadu.

«Odkrito vam povem, da se nismo napačno preorientirali», je dejal maršal Tito. «Dobro smo se preorientirali in obvarovali smo do danes vse, za kar smo se borili: i izgradnjo socialistične države i našo svobodo i našo neodvisnost — in obvarovali bomo to tudi dalje. Mi smo se odcepili od takšnih bratov, kakršni so tisti tam gori na severu in obrnili smo se k narodom na zapadu, kjer prav tako živijo tudi napredni ljudje, obrnili smo se tja in smo rekli:

Mi smo sami, nam je težko, želimo pomoč — ako so ljudje dobre volje, ki nam bodo takšno pomoč dali, da bi mogli obvarovati svojo neodvisnost.

Mi smo hoteli videti, kakšno stališče bodo do nas zavzeli na zapadu, ker sta i Stalin i Molotov rekla, da nas bodo tisti z zapada pregazili, čim bodo oni dvignili roke od nas. Toda tisti z zapada nas niso pregazili, a do danes so nam dali veliko gospodarsko in moralno pomoč, da lahko vzdržimo v teh težavah. Mi smo svoje odnose z zapadnim svetom postavili na takšno podlago, da govorimo kot enak z enakim, da naša država, oziroma vlada naše države, lahko vodi popolnoma neodvisno zunanjo politiko stoječ krepko na svojih načelih, ne krneč socialistične principe. Mi smo v tem uspeli in upam, da bodo na zapadu to znali ceniti in spoštovati, ker je na zapadu prav tako važno, ali bo Jugoslavija neodvisna ali pa ne bo, t. j. ali bo ogrožena s strani svojih vzhodnih sosedov. Mi nismo nikdar želeli biti sateliti niti ruski, a ne mislimo biti niti zapadni», je dejal maršal Tito.

V nadaljevanju je maršal Tito dejal, da Jugoslavija neutrudno in vztrajno zastopa načela obvarovanja miru. «Se nedavno, to vam lahko odkrito povem» — je rekel dalje maršal Tito — «ko mi je neki novinar iz Amerike, ki je sicer dobronameren človek, postavil vprašanje, kaj mislim o tem, ali je potrebno, da se Amerika oboroži tako, da bi zmagala v vojni, sem mu odgovoril, da ne mislim, da je potrebno, da se ona oboroži, da bi zmagala v vojni, temveč da je potrebno, da se oboroži toliko, kolikor je potrebno, da bi se obvaroval mir. To je naša misel; mi mislimo na obvarovanje miru, ne pa na zmago v vojni.

Ni potrebna vojna, temveč mir.

Mi se danes ne obotavljamo povedati, da tisti, ki se oborožujejo, delajo pravilno, toda samo, dokler ima oborožitev za cilj obvarovanje miru in dokler ni usmerjeno na ogražanje neodvisnosti drugih narodov».

«Takšna je naša zunanja politika — je poudaril maršal Tito — in mi se bomo te politike držali in se trudili, da bodo naši odnosi z drugimi državami čim boljši, t. j. da bo mednarodno sodelovanje — gospodarsko in politično — tisto, ki vodi v smeri obvarovanja neodvisnosti majhnih narodov, obvarovanja neodvisnosti naše države in obvarovanja miru na svetu. V tem bomo sodelovali in v tem bomo na strani vseh držav, ki so za takšno politiko».

Ta govor je maršal Tito imel v Titovem Užicu, mestu v Srbiji, ki danes proslavlja desetletnico svoje osvoboditve oziroma ustanovtive prvega svobodnega ozemlja leta 1941.

«Užice je bilo edino mesto, v Jugoslaviji a globoko sem prepričan tudi v vsej Evropi, kjer se je za časa hitlerjevskega zenita ustvarjalo orožje, kjer je bila in kjer je delala tvornica orožja: Užice je bilo v tej dobi mraka v Evropi edino mesto, kjer so se partizanski odredi, organizirani v vojaške formacije bojevali z največjim osvajalcem, ki ga zgodovina pomni».

Maršal Tito je nadalje dejal, da istočasno, ko se v Jugoslaviji slavijo slavne epopeje iz zgodovine njenih narodov, se pri sosedih na vzhodu dogajajo drugačne stvari. Bolgari n. pr. proslavljajo Slivnico. «Toda kaj hočete tovariši, ko pa nimajo kaj drugega proslavljati», je dejal Tito. — «Toda mi imamo kaj proslavljati, mi smo našo preteklost pustili za sabo in po osvoboditvi smo ponudili roko pomiritve vsem narodom okrog nas, napravili smo sporazume z njimi».

Maršal Tito je govoril nadalje o vedno bolj pogostih grožnjah, ki prihajajo z vzhoda od leta 1948 in poudaril, da so te grožnje vsak dan bolj izrazite in da jih spremljajo izzivanja na vseh satelitskih mejah pa celo na albanski.

«Vi veste, da vsak dan padajo čuvarji naših meja — je dejal maršal Tito — vi veste, da zavzemajo te provokacije tudi množični značaj. Toda mi vemo danes še eno stvar: da oni vedno bolj pripravljajo vse monstruoznejše provokacije kakršna je n. pr. prebarvanje bombnikov na Madžarskem z jugoslovanskimi barvami in zastavami, da bi z njihovo pomočjo izprovocirali nekaj pri njih samih ali pa jih uporabili nad našo državo ter s tem vrgli madež na našo državo in nam s tem napravili zlo».

Maršal Tito je zaključil, da takšni poskusi kominformovskih držav niso in ne bodo prinesli nikakršnih koristi ter da niso uspeli, kajti vsi takšni poskusi se bodo vedno razbili ob čvrstem bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov.

R. R.

Rusi razrušili avstrijsko vas

DUNAJ, 24. — Vas Breitenbrunn, ki je oddaljena 25 milj od Dunaja, so razrušili s topovi, oddelki sovjetske vojske, ki so bili na manevrih. Neka kmetica je bila ubita. Sovjeti so streljali na vas tudi s topovi tankov. Vas so razrušili ponoči, ko so prebivalci spali. Rešili so se z begom v kleti. Ruski oficirji so najprej trdili, da so vas razrušili «partizani». Pozneje pa so potrdili, da je tega dogodka kriv neki rekrut. Pričakujejo, da bo avstrijska vlada protestirala. Obenem pa bodo poslali v Breitenbrunn komisijo z nalogo da oceni škodo.

Visoki predstavnik ČSR pribežal v Zahodno Nemčijo

FRANKFURT, 24. — Predstavnik ameriške visoke komisije je javil, da je na ameriško področje v Nemčiji pribežal vodja ameriškega oddelka na češkoslovaškem ministrstvu za zunanjo trgovino, Jiri Lom. S seboj je pripeljal tudi ženo in 4-letno hčerko.

Lom je bil na tem položaju od leta 1948 dalje. V Frankfurtu bo imel tiskovno konferenco.

Sporazum laburistov za volilni program

LONDON, 24. — Danes se je sestal izvršilni odbor angleške laburistične stranke, da prouči načrte za bližnjo volilno kampanjo. Ta sestanek je bil izredne važnosti, ker so bili navzoči tudi Aneurin Bevan in ostali «uporniki», ki so sodelovali pri pripravah za volitve. Pozneje so izjavili, da je bil sestanek miren.

Glavni sklepi današnje seje so: 1. Prihodnji kongres laburistične stranke bo trajal dva dni in pol namesto pet. Glavna naloga tega kongresa bo organizirati volilno kampanjo; 2. Opustili bodo razpravljanje o več sto resolucijah o življenjskih stroških in drugih vprašanjih, ki so jih kongresu poslale lokalne sekcije stranke. 3. Ne bodo razpravljali o programski brošuri stranke, ki je Bevan in njegovi niso odobrili. Namesto tega bodo razpravljali o mnogo krajši izjavi, ki bo podlaga za volilni proglas.

Izvršilni odbor je priznal, da je premirje samo začasnega značaja, toda zdi se, da je Bevan sporazumen, da se razpravljanje o raznih spornih vprašanjih odloži na čas po volitvah.

Glavni tajnik stranke Morgan Phillips je izjavil, da je enotnost stranke za volitve popolna. Takoj ko bo pripravljen volilni proglas stranke, bo Attlee na kongresu v ponedeljek popoldne začel razpravo o splošni politiki stranke.

Magnani in Cucchi o programu svojega gibanja

RIM, 24. — Cucchi in Magnani sta nocoj imela tiskovno konferenco, na kateri sta govorila o prvem shodu «Gibanja italijanskih delavcev».

Magnani je glede omenjenega shoda med drugim izjavil: «1. Razbit je bil obroč strahu, ki je obdajal tiste, ki so izstopili iz KPI in PSI. 2. Gibanje je pokazalo svojo življenjsko silo v vseh pokrajinah. 3. Dosežen je bil popoln sporazum o političnem stališču gibanja med svobodno diskusijo».

Cucchi pa je s svoje strani poudaril posamezna razdobja borbe, ki jo je vodilo gibanje, da se uveljavi kljub ustrahovanjem KPI.

Med številnimi vprašanji je Magnani izjavil, da se gibanje ne namerava spremeniti v strančico, pač pa se misli boriti za enotnost neodvisnih socialistov vštevši one od PSI in PS (SIIS). Gibanje bo formalno predlagalo vodstvu omenjenih strank uvedbo «socialističnih list».

Magnani je takole na kratko obrazložil program tega gibanja: «V zunanji politiki narodna neodvisnost in obramba države proti kateremu koli napadu. V notranji politiki borba za uveljavitev večine, v kateri naj bodo zastopani s primerno silo delavci. Glede ideologije se gibanje ne drži strogo marksističnih predpostavk, pač pa upošteva pozitivne marksistične izkušnje. Gibanje zahteva tudi ukinitev mirovne pogodbe in naj Trst pride zopet pod Italijo na podlagi neposrednih pogajanj za etnično rešitev in izven varuštva petih velikih.

Na sindikalnem področju je gibanje za okrepitev UIL, kjer ni mogoče sožitje s kominformisti v CGIL.

«Glede socialistične internacionale ni ta sedaj aktualna, vendar pa je gibanje naklonjeno stikom s socialisti drugih držav in gleda na Comisco kot pozitivno dejstvo. Gibanje si pridržuje svobodo politične kritike do vseh komunističnih držav vštevši Jugoslavijo, in socialističnih držav, kakor je laburistična Anglija».

DE GASPERIJEV „BASTA“

Na svojem potovanju iz Ottawe v Washington, kamor je prišel včeraj in kjer bo ostal več dni, se je De Gasperi ustavil v Detroitu, kjer je v društvu za zunanjo politiko govoril v glavnem o pomoči, ki jo Evropa, zlasti pa Italija dobiva od Amerike. Tamkajšnjemu županu je daroval De Gasperi reprodukcijo rimske volkulje — v znak hvaležnosti. Nato je šel k maši. Po maši pa so ga tamkajšnji Italijani povabili na kosilo. Po kosilu je De Gasperi zopet govoril pred okrog tisoč ljudmi o prenaseljenosti Italije, kjer — tako je dejal — je vsako leto 400.000 ljudi več in ker si morajo države med seboj pomagati, bo Italija ostalim državam pomagala tako, da jim bo poslala svojo delovno silo, ki sama ne ve, kam z njo. Takoj nato pa je dejal:

«Duša naroda mora ostati popolna. Trst na primer. Glede mnogih točk se ne more popustiti a da ne bi pri tem prišla v nevarnost nacionalna kompaktnost, ki — pazite dobro — je demokratična kompaktnost».

Nato je govoril, da zahteva rešitev tržaškega vprašanja na podlagi tristranske izjave iz leta 1948 in da se mora STO zaradi pravičnosti vrniti Italiji.

«Mnoge nepravične stvari smo morali sprejeti v mirovni pogodbi. Toda sedaj - basta! Upam, da bom dosegel gospodarsko pomoč in politično pomoč. Jaz prosim možnost dela za Italijane. Prosim razumevanje za italijansko vprašanje».

Nato je De Gasperi ob 17.20 odpotoval z vlakom v Washington, kjer ga je sprejel ob 9. uri Truman, kmalu nato pa je govoril pred ameriškim kongresom. Med drugim je dejal:

«Italija skuša povečati zaposlitev doma in najti v tujini delo za svoje delavce, kar je trda naloga v državi, ki ima okoli dva milijona nezaposlenih pri 21 milijonih delovnega prebivalstva».

Nato je izjavil, da je Italija hvaležna za zanimanje Združenih držav glede revizije «neprimerne italijanske mirovne pogodbe». Glede Trsta pa je dejal, da Italija zahteva, da se reši na podlagi tristranske izjave in svojo zahtevo takole obrazložil:

«Želimo ustvariti fronto, kjer ne bo več starih težav in kjer bomo trdno gradili branitev evropske enotnosti, za katero se bodo razvrstile skupne sile».

Njegova agencija Ansa pa s tem v zvezi poroča, da je pri teh besedah De Gasperi poudaril, da «takšna želja ne pomeni, da so «Italijani žrtve ozkega nacionalizma», temveč dokazuje željo Italije, da bi «okrepila našo zahodno koalicijo v Evropi».

Predvsem so Tržačani tisti, ki so prvi opravičeni vprašati De Gasperija, kakšno pravico ima zahtevati njihovo mesto za Italijo, ko pa Tržačani v Italijo nočejo. Poleg vseh dosedanjih dokazov je najnovejši prav tisti o odložitvi volitev. Saj je bil prav De Gasperi sam prvi, ki je zahteval, naj se volitve odložijo, ker se je bal, da iredentisti ne bodo zmagali. Kaj bi govoril De Gasperi n. pr. v Washingtonu pred ameriškim kongresom konec oktobra, ko bi volilni izidi kljub vsem importirancem pokazali ne samo v petih občinah cone A, temveč tudi v šesti-tržaški občini, da so iredentisti v manjšini. Prav gotovo si ne bi upal niti ust odpreti. Ima torej srečo, da so ga povabili pred volitvami in da so ugodili njegovi želji ter volitve odložili ter mu na ta način omogočili, da sploh glede Trsta kaj reče.

Toda De Gasperi se ni zadovoljil z zmernimi besedami. Postal je nesramen. Zagrozil je, da bo prišla v nevarnost nekakšna nacionalna kompaktnost zaradi Trsta, dal je na znanje ameriškim parlamentarcem, da je to v tesni zvezi z okrepitvijo zahodne koalicije v Evropi, da je to potrebno za odstranitev starih težav....

Pri tem pa ni povedal, kako bodo stare težave odstranjene, če bo tržaško prebivalstvo pod Italijo prav tako nezadovoljno, kakor je bilo tistih tragičnih sedemindvajset let, kako bo nacionalna kompaktnost večja, če pa bodo novi tržaški državljani Italije proti njej, kakor so bili vedno, in kako se bo spričo vsega tega okrepila zahodna koalicija... S Trstom pod Italijo ne bo ne enega ne drugega ne tretjega. De Gasperijeva nesramnost pa gre še dalje. Dejal je, da zahtevati zase tržaško prebivalstvo, ki Italije noče, ne pomeni uganjati ozkega nacionalizma! Kaj še! De Gasperi pri tem udarja celo s pestjo po mizi in pravi:

«Basta! Dovolj je bilo krivic v mirovni pogodbi!»

Vprašamo De Gasperija: Ce je bilo dovolj krivic v mirovni pogodbi, naj to mirovno pogodbo spoštujejo predvsem glede tistih Slovencev, ki so ponovno padli v njegov jarem na Goriškem in v Beneški Sloveniji. Hkrati pa naj spoštuje tiste meje, ki so v mirovni pogodbi navedene glede Trsta, in naj izpolni vse tisto, kar je Italija dolžna storiti po določbah mirovne pogodbe na STO in česar ne izpolnjuje, temveč se vmešava v notranje zadeve STO, seveda po milosti angloameriške vojaške uprave.

Čas je že, da rimski predsednik vlade preneha z megalomanijo in naj bo zadovoljen, če bo dobil v Washingtonu tisto, kar bo ublažilo nezaposlenost v njegovi državi, ter naj ne poskuša več z nadaljevanjem cunjaste imperialistične politike. Zares: Dovolj!

MALO UPANJA DE GASPERIJU daje v komentarjih ameriški tisk

«New York Times» pravi, da bi sprememba uvoda mirovne pogodbe pomenila znova pisati zgodovino, kakor je običaj Moskve, teritorialne določbe pa se ne morejo spremeniti - Včeraj prvi De Gasperijev razgovor z Achesonom - V svojem govoru pred ameriškim senatom je De Gasperi ponovil svoje dosedanje argumente

WASHINGTON, 24. — De Gasperi, ki je danes iz Detroita prišel v Washington, je govoril ameriškem kongresu. Pozneje se je sestal z ameriškim državnim tajnikom Achesonom na prvi uradni razgovor. Še pred uradnim razgovorom sta imela De Gasperi in Acheson zaseben razgovor, ki je trajal 40 minut.

Na vprašanje novinarjev po razgovorih, ki so trajali skupno dve uri in pol, je De Gasperi izjavil, da so razgovori imeli zadovoljiv začetek, in je pripomnil: «To je samo začetek in sedaj se ne more še biti zadovoljni, lahko pa se začne biti zadovoljni».

Po razgovoru je predstavnik državnega departmana prebral poročilo, ki pravi, da je bil današnji razgovor namenjen pripravam za jutrišnji razgovor med De Gasperijem in Trumanom ter obširnejši razgovor, ki bo jutri popoldne med De Gasperijem in Achesonom.

Kakor pravijo nekateri predstavniki državnega departmana, se bodo De Gasperijevi razgovori nanašali na sledeča vprašanja: 1. sprejem Italije v OZN; 2. italijansko izseljeništvo; 3. vprašanja evropskega sodelovanja; 4. vprašanja, ki se nanašajo na sodelovanje Italije z ostalimi državami na vojaškem področju; 5. gospodarska vprašanja, kakor n. pr. naročila in razvoj atlantske organizacije na gospodarskem področju; 6. revizija mirovne pogodbe in 7. Trst.

Pred kongresom je De Gasperi govoril o atlantskem paktu in je pri tem izjavil, da bo italijanski narod prispeval k skupni obrambi, če bi prišlo do napada.

Govoril je nato o italijanskem notranjem položaju in omenil inflacijo, ki je znižala predvojno liro na polovico stare vrednosti, ter poudarjal potrebo denarne stabilnosti. Dejal je, da je bila v tem smislu izvedena gospodarska obnova. Govoril je še o drugih ukrepih, kakor n. pr. o tako imenovani agrarni reformi, o napovedani davčni reformi ter o naporih Italije, da bi doma in v tujini dobila zaposlitev svojih nad dva milijona brezposelnih.

Na koncu je še tudi izjavil, da zahteva Italija rešitev tržaškega vprašanja na podlagi tristranske izjave iz leta 1948 in je pri tem trdil: «Ta želja ne pomeni, da so Italijani žrtve ozkega nacionalizma pač pa Italija želi ustvariti fronto, kjer ne bo več starih težav in kjer bomo trdno zgradili branik evropske enotnosti».

V svojem govoru je De Gasperi v glavnem zahteval podporo ZDA, zato da bo Italija lahko izvedla: 1. znižanje brezposelnosti; 2. povečanje italijanskega izseljevanja; 3. izvedbo socialnih reform v Italiji in oborožitvenega programa: 4. revizijo mirovne pogodbe: 5. vprašanje Trsta.

Tudi v svojem govoru v Detroitu je De Gasperi v nedeljo na kratko omenil mirovno pogodbo in dejal: «Morali smo sprejeti mnogo krivičnih stvari v mirovni pogodbi Sedaj je dovolj».

Ameriški list «Washington Post» piše, da se bo moral De Gasperi razgovarjati o važnih vprašanjih. Glede revizije vojaških določb mirovne pogodbe pa pravi list, da je to vprašanje precej zapletno, ker se Italija in Jugoslavija nista sporazumeli glede Trsta. List pravi, da je pretekli teden angleška vlada izrazila željo, naj se čaka z revizijo italijanske mirovne pogodbe, dokler ne bo rešeno vprašanje Trsta. Ameriška vlada pa je vztrajala, naj bi se začelo z revizijo, ne glede na ureditev vprašanja Trsta.

List navaja nato druga važna vprašanja za Italijo in našteva med temi vprašanje italijanskega priseljeništva v ZDA Pri tem pa omenja izredne težkoče s tem v zvezi, ker senat odklanja zvišanje števila italijanskih priseljencev v ZDA.

Nekateri listi objavljajo komentar agencije «Associated Press», v katerem je rečeno, da so možnosti, da bi De Gasperi dosegel od Amerike kako pomoč, dobre, če se računa daljše obdobje. Možnosti, da bi Italija takoj dobila kaj konkretnega, pa niso tako sijajne.

«New York Times» pa pravi med drugim: Toda kaj mu lahko dajo ZDA, Anglija in Francija? Revizija mirovne pogodbe je mogoča in skoraj gotova, toda obstaja ozek okvir za spremembe izvzemši glede vojaških določb. Te določbe so važne, čeprav ni Italija še dosegla meja, ki jih določa pogodba. Moralno je potrebno, da se Italija, članica atlantskega pakta, osvobodi vojaških omejitev. Toda sprememba uvoda bi pomenilo znova pisati zgodovino, kakor je to običaj Moskve. Teritorialne določbe pa se z druge strani ne morejo spremeniti. Vprašanje Trsta je najbolj važno in najtežje rešiti. Trije veliki ostajajo zvesti svoji tristranski izjavi iz leta 1948, toda ni v njihovi moči izročiti Trst Italiji. Mi lahko spodbujamo Tita, naj se sporazume z Italijo, toda ne moremo mu tega ukazati. Na splošno se lahko samo upa, da informacije iz Rima, češ da se pripravljajo hude posledice za De Gasperija, če se ne vrne domov s Trstom in z novo mirovno pogodbo, niso točne. Italija ne bo dobila dosti od onega, kar zasluži, enostavno zaradi tega, ker sedanja konjunktura ni ugodna. Dobila pa bo vendar vse, kar je mogoče, in še več bo dobila pozneje».

Sicer pa se tudi v italijanskem tisku opaža, da si od De Gasperijeva obiska ne obeta mnogo. Tudi komentar italijanske agencije Anse pravi med drugim: «Tako glede specifičnih vprašanj revizije mirovne pogodbe ni mogoče računati na možnost takojšnje in nenadne rešitve razen z načelnega stališča. Vsekakor pa je treba razpravljanje o tozadevnih vprašanjih harmonizirati s posebnimi zahtevami mednarodnega položaja, zato da se preprečijo nevarna nihanja».

* * *

PARIZ, 24. Romunska vlada je danes odgovorila na ameriško noto od 27. junija, s katerim so ZDA odpovedale romunsko-ameriško trgovinsko pogodbo. V noti pravi vlada, da so ZDA odgovorne za to, če so se odnosi med obema državama poslabšali.

* * *

NEW YORK, 24. — Izrael je obvestil OZN, da ne more dati svojih čet na razpolago glavnemu poveljstvu OZN, ker še ni podpisana mirovna pogodba z arabskimi državami.

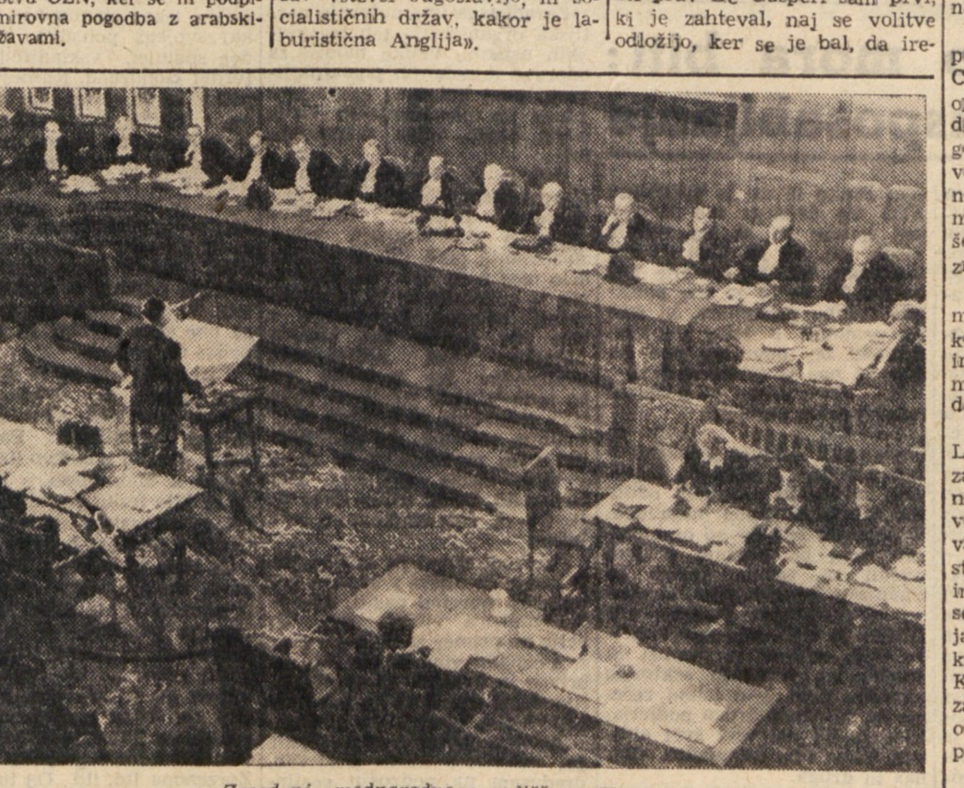

Zasedanje mednarodnega sodišča v Haagu. Foto OZN

Zaključek zasedanja Gosp. in soc. sveta

ŽENEVA, 24. — V petek se je končalo trinajsto zasedanje Gospodarskega in socialnega sveta ZN, ki se je začelo 30. julija in na katerem so na 83 plenarnih sejah obravnavali skupno 57 različnih gospodarskih in socialnih vprašanj mednarodnega značaja.

Na zaključni seji je podal predsednik zasedanja Santa Cruz pregled dela, ki so ga opravili na zasedanju, in dejal, da so bili doseženi na področju gospodarskih vprašanj znatni, vendar pa v nekaterih podrobnostih še nezadostni uspehi, medtem ko so rezultati pri reševanju vprašanj socialnega značaja «precej razočarali».

Vendar pa je s priznanjem omenil nekatere ukrepe, tako konferenco glede prebivalstva in vedno večjo učinkovitost mednarodnega otroškega sklada.

Ameriški zastopnik Isador Lubin pa je v intervjuju po zaključku zasedanja opozoril na neuspeh, ki ga je doživel sovjetski blok s svojim prizadevanjem, da bi sabotiral konstruktivno delo Gospodarskega in socialnega sveta na tem zasedanju. Ta neuspeh je primerjal Gromikovemu neuspehu na konferenci v San Franciscu. Kot posebno pozitivna uspeha zasedanja je naglasil resoluciji o zemljiški reformi in o odpravi omejitev v trgovini.

Med pomembnimi uspehi zasedanja je navedel tudi nastop za zagotovitev človečanskih pravic.

* * *

HAVANA, 24. — Ministrski predsednik Kube Lancis je danes odstopil. To so pričakovali že dalj zaradi bližnjih volitev novega predsednika republike.

Pred novim predlogom SZ za konferenco štirih?

PARIZ, 24. — Vesti iz tujih virov, po katerih v francoski prestolnici v kratkem pričakujejo nov sovjetski korak za sklicanje konference štirih glede Nemčije, se zdi ne odgovarja uradnemu stališču francoske vlade. Opazovalci so namreč tudi mnenja, da zadnji znaki. — vrnitev vojnih ujetnikov iz Alzacije, vesti iz Moskve o usodi francoskih diplomatov, zajetih v Seulu in zadnja nota ZSSR, poslana Franciji — niso zadostni, da bi kazali na namen Moskve, da bi pričeli nove razgovore med štirimi. Tudi prihod Gromika v Le Havre in od tam v Pariz, ne da bi podvzel kakršen koli stik s francoskimi predstavniki, preden je odpotoval z letalom v Moskvo, omenjajo s tem v zvezi.

Vendar dodajajo, da to seveda še ne izključuje možnosti, da bi Moskva v najkrajšem času hotela pred tremi zahodnimi predstavniki ponoviti svoja gledanja glede nemškega vprašanja.

Pogajanja za premirje naj bi se takoj nadaljevala

Na včerajšnjem sestanku zveznih častnikov v Kesongu se niso sporazumeli o pogojih za nadaljevanje pogajanj

TOKIO, 24. — Agencija «Nova Kitajska» javlja, da so Kitajci in severni Korejci poslali poveljstvu OZN novo pismo, v katerem predlagajo nadaljevanje pogajanj za prenehanja sovražnosti na Koreji za jutri zjutraj ob 10. uri v Kesongu. Pismo dodaja, da ni potrebno nadaljevati razgovore o pogojih za obnovitev pogajanj, in poudarja nujnost. Če ne bo poveljstvo dobilo jutri zjutraj odgovora, se bosta delegaciji obeh strani sestali ob določeni uri v Kesongu, kakor določeno, za nadaljevanje razgovorov o dnevu in uri — in samo o dnevu in uri — obnovitve pogajanj v Kesongu.

TOKIO, 24. — Zvezni častniki OZN in kitajsko-korejske delegacije se bodo ponovno sestali jutri v Kesongu, da nadaljujejo svoje razgovore o obnovitvi pogajanj za premirje.

Kakor že javljeno, so se zvezni častniki sestali danes zjutraj na Ridgwayev predlog v Panmunjonu, od koder so odšli v Kesong, kjer so se razgovarjali o pogojih za plenarni sestanek obeh delegacij. Pozneje so javili, da so se zvezni častniki ponovno sestali tudi popoldne.

V poslanici, ki jo je Ridgway poslal v soboto, izjavlja, da je večina težkoč med pogajanji v Kesongu nastala, ker niso nasprotniki hoteli pristati, naj bi pogajanja bila na danski ladji «Jutlandiji». Nato omenja poslanica Ridgwayev predlog, naj bi se pogajanja nadaljevala drugje in ne v Kesongu, ter zaključuje s poudarkom, da je potrebno sporazumeti se o novih primernejših pogojih, preden se pogajanja nadaljujejo. Zvezni častniki so dobili navodila v tem smislu.

Danes zjutraj so severni Korejci in Kitajci sporočili, da bodo poslali svoje zvezne častnike na razgovore. V svojem odgovoru pravijo med drugim, da so zveznim častnikom dali navodila, naj bi po obnovitvi razgovorov predlagali razpravljanje o sporazumu glede «nerešenih» incidentov. Predlagajo, naj bi se o ukrepih proti ponovitvi incidentov razgovarjali delegati, ki so vodili razgovore za premirje, in to naj bi bila prva točka dnevnega reda, takoj ko bi se začela pogajanja. Medtem se na fronti nadaljujejo spopadi. Uradno poročilo 8. armade javlja, da je včeraj prišlo do močnega spopada na nekem griču severnozahodno od Jangu. Na ostalih sektorjih pa je bilo samo delovanje izvidnic. Letala pa so obstreljevala nasprotnikove položaje.

Splošni agent OZN na Koreji Kingsley je na zasedanju gospodarskega in socialnega sveta OZN izjavil, da je danes težko popisati položaj na Koreji, ki je nastal zaradi tamkajšnje vojne. Povsod uničenje, revščina, glad, begunci, nevarnost nalezljivih bolezni.

V Seulu je 80% industrije, prevoznih sredstev in javnih služnosti uničenih. Več ko polovica stanovanjskih hiš je popolnoma uničena. Poljedelstvo je razdejano, Korejsko gospodarstvo je popolnoma dezorganizirano. V vojni je bilo uničenih več kot pol milijona hiš. Približno sto tisoč otrok je zgubilo starše ali pa so bili ločeni od njih. Škoda te vojne je za korejsko ljudstvo neprecenljiva. Po hitrem računu se sklepa, da je bilo dve milijardi dolarjev škode.

Ko je omenil kredit 250 milijonov dolarjev za obnovo Koreje v prvem letu, je Kingsley izjavil: «Tudi s temi 250 milijoni dolarjev, ki upamo, da jih bomo dobili v prvem letu, bomo lahko vzpostavili samo del proizvodnih sredstev, ki jih je vojna uničila».

V ZDA se bo zmanjšala civilna proizvodnja

SAN FRANCISCO, 24. — Upravnik proizvodnje za obrambo ZDA, Manly Fleischmann je izjavil v San Franciscu, da se bo proizvodnja predmetov za civilno uporabo, vključno avtomobilov, zmanjšala v prvih treh mesecih 1952 za najmanj 10%. To zaradi tega, ker imajo industrije, ki delajo za vojsko, absolutno prednost pri dobavi redkih kovni. Zaradi tega bo znašala civilna proizvodnja v prvem tromesečju 1952 le 50% proizvodnje v istem obdobju leta 1950.

Uradni podatki o grških volitvah

ATENE, 24. — Ostavko Venizelosove liberalne vlade je pričakovati v najkrajšem času. Parlament se bo sestal šele 10. oktobra. Opazovalci so mnenja, da bo kralj Pavel prosil Venizelosa, naj ostane do tedaj na vladi.

Notranje ministrstvo pa je objavilo dokončne in uradne rezultate zadnjih grških volitev. Ti so: Papagosovo gibanje 623.287 glasov (115 sedežev v parlamentu od skupnih 250), EPEK, Plastirasovo napredno gibanje 399.529, Liberalci (Venizelos) 324.482, EDA («Leva demokratična zveza») 178.325, populisti (Caldaris) 113.580, social-demokrati (Papandreu) 37.033, podljedeci 23.886 in druge stranke 7.649 glasov.

Angleški kralj operiran

LONDON, 24. — Angleškega kralja Jurija VI. so operirali na pljučih. Zdravniki so javili danes ponoči, da je njih največja skrb v možnosti, da bi se bolezen razširila na druge dele prsnega koša. Ne omenjajo na kakšen način bi prišlo do te razširitve, vendar dodajajo, da bo sedaj po težki operaciji kralj moral dalj časa ostati v postelji. Zdravniki proučujejo možnost, da bi Juriju VI. priporočili gibanje, s čemer bi se mu obtok krvi povečal, obenem pa bi preprečili komplikacije na nogi, ki so mu jo operirali pred dvema letoma.

Istočasno pa so tudi javili v Londonu, da zaradi kraljeve bolezni ne bodo odložili angleških volitev.

Skozi sito in rešeto

Kominformovski lepaki

Takole je napisal Vittorio Vidali v svojem «Il Lavoratore» dne 8. julija 1949:

«...Nell'interesse della pace, nell'interesse delle popolazioni italiane e slave che abitano le due zone sosteniamo la necessità che venga nominato il governatore, che si uniscano le due zone e che se ne vadano le truppe straniere.

Soltanto così si eviterà che questa zona si perpetui come una zona di conflitti.

SOLTANTO COSI' SI APRIRA' IL CAMMINO DOMANI AD UNA SOLUZIONE MIGLIORE DEL PROBLEMA CHE CONTRIBUISCA ALLA PACE DEI POPOLI...»

Kakor vidite nešteto je dokazov, kaj misli Vidali doseči z guvernerjem in z odhodom predvsem jugoslovanskih čet iz cone B.

«Samo tako se bo odprla jutri pot za BOLJSO RESITEV vprašanja, ki bo prispevala k miru med narodi...».

Torej, pravi Vidali, guverner ni končna rešitev, ampak ko bo guverner v Trstu, šele tedaj bo mogoče najti «boljšo rešitev». Za nikogar ni tajnost, da je ta «boljša rešitev» tista, ki jo je obrazložil Pajetta v rimskem parlamentu v mesecu aprilu 1950, da je ta «boljša rešitev» tista, o kateri govori še vedno Nenni, njegov tržaški namestnik Tolloy in Teiner: to je edini način, s katerim je mogoče na miren način ponovno priključiti ves STO k Italiji.

Ce sedaj «Delo» piše, da Tito prodaja Trst De Gasperiju, če kominformisti lepijo po Trstu lepake, na katerih so začrtali nekakšno etnično linijo, ki so si jo sami izmislili, kajti etnične linije na STO ni, potem je jasno, kaj hočejo s tem doseči: prikriti hočejo, da so prav oni tisti, ki bi hoteli De Gasperiju prodati STO s Trstom vred.

Zato niso še nikoli rekli in tudi ne bodo rekli, da ni imel Togliatti prav in da še danes nima prav, ko je trdil in trdi, da ne odobrava stališča tržaških delavcev, ki nočejo več pod Italijo.

Kakor vidimo, Vidalijeva «SOLUZIONE MIGLIORE» ne more biti v interesu miru, ker ni v interesu Tržačanov, tržaških delavcev pa še posebej, ki Italije nočejo!

Ugar se je oglasil!

Ugar se je oglasil. Toda ni se oglasil v «l'Unità», v tistem listu, v katerem je napisal, kar je vsemu svetu znano, da namreč tržaški kominformisti hočejo s pomočjo parole o spoštovanju mirovne pogodbe doseči priključitev STO k Italiji. Ne! V «l'Unità» se kaj takšnega ne sme napisati, ker kominformisti v Italiji na čelu s Togliattijem imajo to za eno najboljših svojih propagandnih sredstev, s katerim dokazujejo, da so večji in boljši iredentisti od vseh italijanskih iredentistov.

Zato se je Ugar oglasil samo v tržaškem «Il Lavoratore», ki se v Italiji ne bere. Poslal je pismo, v katerem pravi, da je tisto, kar je napisal bilo preveč «sintetično» in da mu je žal, da bi služilo kominformovskim sovražnikom. Nadalje pravi «da mu takšna napaka ne bi bila smela niti ker da pozna «precej dobro» tržaške probleme in da je torej lahko samo «solidaren» namreč s tržaško kominformovsko taktiko trenutnega zamolčevanja «soluzione migliore». Nato razlaga, kaj ga je na to napako navedlo: «obrekovanje italijanskega tiska» tržaških kominformistov, ki jih zmerjajo s «sodelavci Angležev in s sovražniki Italijanov». Ugar pa je hotel dokazati, da to ni res in da so tržaški kominformisti boljši Italijani od tistih, ki jih zmerjajo. Tega pa seveda ni smel storiti in sedaj hodi s pepelom na glavi. Seveda ne po Italiji temveč samo v Trstu.

Končno se je Ugar tudi predstavil. Povedal je, da se piše Ugo Arcuno in da je bil že leta 1922 urednik «Il Lavoratore» ter da pozna dobro tudi Vidalija iz tistih časov. In da ga je prevzelo «čustvo».

Mi dodajamo: zato je tudi napisal, kaj Vidali misli že devetindvajset let. Pri vsem tem pa je zanimivo, da je trajalo štirinajst dni, dokler so ga prepričali, da je javno upognil glavo vsaj pred tržaškimi zapeljanci. Morda pa so mu zapretili z odpustom iz službe?

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Torek 25. septembra
Firmin, Uroš
Sonce vzide ob 5.54, zatone ob 17.59. Dolžina dneva 12.05. Luna zatone ob 15.43.
Jutri sreda 26. septembra
Justina, Stojslava

ZAKLJUČEK RAZSTAVE „NAŠA BORBA ZA SVOBODO"

Velik obisk Tržačanov
dokazuje uspeh in pomen razstave

Da je imela jubilejna razstava OF «Naša borba za svobodo» velik odmev med demokratičnim prebivalstvom našega ozemlja, je dokazala še prav posebno nedeljska zaključna proslava, katere se je udeležilo toliko ljudi, da je bil prostor, kjer so se vsak večer predvajali razni jugoslovanski filmi, kmalu prepoln ter je marsikdo le za ceno neštetih akrobacij lahko sledil poteku sporeda ter nato tudi filma.

Lahko rečemo, da je naše prebivalstvo s svojim ogromnim obiskom na zaključni proslavi dalo najboljše priznanje vsem tistim, ki so na kakršen koli način prispevali, da je jubilejna razstava «Naša borba za svobodo» tako lepo uspela. Obenem pa je tržaško prebivalstvo tudi pokazalo, da je razumelo velik pomen te razstave, saj je ob raznih spominih in slikah, razstavljenih v dvorani stadiona «Prvi maj» doživljajo v mislih vse tiste slavne dni, v katerih se je z vso odločnostjo borilo za svojo svobodo. Kaj je pomenila jubilejna razstava za naše prebivalstvo, nam najbolj jasno povedo besede starega očanca, ki si jo je med drugimi tudi ogledal: «Imel sem občutek, kot da se je razvilo pred menoj vse življenje našega ljudstva. Razstava je napravljena tako, kot bi jo delalo primorsko ljudstvo samo. Zato sem nadvse zadovoljen, da sem jo videl».

Zaključna proslava je bila kratka, a zato tembolj prisrčna. Sodelovali so pevci Komornega zbora pod vodstvom tov. Ubalda Vrabca, člana SNG tov. Raztresen Stane tov. Jožko Lukeš, zaključni govor pa je imel tov. Drago Pahor, ki se je predvsem zahvalil vsem, ki so prispevali k tako velikemu uspehu jubilejne razstave, nato pa je poudaril med drugim, da se bo naš narod, kot doslej še v naprej strnjen boril za svoje pravice ter svojo svobodo, za kar nam je porok že njegova dosedanja borba, katere verna slika je bila prav ta razstava OF.

Zaključni proslavi, ki je zapustila v vseh najboljši vtis, je sledila že napovedana filmska predstava. Težko bi bilo opisati navdušenje s katerim so sprejeli navzoči starši, še prav posebno pa naši malčki dokumentarni film o življenju tržaških otrok v počitniških kolonijah v Sloveniji. Marsikateri otrok, ki je preživel lepe počitnice v Sloveniji, je imel priliko videti samega sebe na filmskem platnu, kar ni tako vsakdanji dogodek; da je to tako, so nam bili dokaz nešteti veseli vzkliki, ki so spremljali posamezno dogajanje na platnu. Mnoge matere, ki so lahko tako na lastne oči videle, kako so njih otroci živeli v Sloveniji, so prav gotovo v srcu sklenile, da ne bodo zamudile prihodnje leto prilike, da jih pošljejo ponovno v počitniške kolonije.

Dokumentarnemu filmu je sledil nato že napovedani prvi jugoslovanski pravljični film «Čarobni meč». Naj še posebej poudarimo, da je film vsebinsko kot tudi tehnično naravnost očaral vse navzoče? Mislimo, da ni potrebno, saj bi bile vse besede ob tako navdušenem «sodelovanju» občinstva (še prav posebno mlajšega) z dogodki na platnu, povsem odveč. Pravljica, ki prikazuje življenje in dogodivščine hrabrega mladeniča Nabojše, je tako zajela vse navzoče, da so kar sodoživljali vse njegove zgode in nezgode ter so bili na koncu od srca veseli njegove zmage nad hudobnim Baš Čelikom. Ni ga bilo, ki ne bi v nedeljo zvečer zadovoljen odhajal s stadiona «Prvi maj».

Tržaško prebivalstvo je zelo hvaležno odboru za razstavo, ki je pripomogel, da si je lahko v samem Trstu ogledalo jugoslovanske filme, ki jih sicer ne imelo prilike videti.

Razstave in filmskih predstav je konec — toda v našem ljudstvu bo še dolgo časa ostal spomin na vse, kar si je lahko na razstavi, kot tudi pri filmskih predstavah ogledalo.

SINDIKALNE BELEŽKE

Uslužbenci IRCO zaman čakajo svoj denar

Kljub vsem obljubam in lepim besedam, je ostalo vprašanje uslužbencev podjetja IRCO, ki čakajo že od decembra lanskega leta na svoje plače, nerešeno. Kot smo naše čitatelje že obvestili, je vodstvo omenjenega podjetja dolžno vsem svojim uslužbencem precejšnje vsote denarja, ki ga pa ne izplača, izgovarjajoč se, da nima denarja. Bilo je že nekaj pogajanj in intervencij tudi pri odgovornih činiteljih, a do rešitve ni prišlo. Ker pravi vodstvo, da nima denarja, bi bilo mogoče rešiti vprašanje le na dva načina: prvi, da postavi Zavezniška vojaška uprava svojega upravitelja ter da obenem nakaže potrebno vsoto denarja, ki bi omogočila nadaljevanje dela v podjetju in drugi da se podjetje likvidira ter se z vsoto, ki bi jo z likvidacijo podjetje prejelo, izplačajo zaostanki vsem uslužbencem.

Oba načrta sta bila predložena tudi odgovornim činiteljem in vse je kazalo, da bo vprašanje vendarle rešeno že v preteklem tednu, toda kljub obljubi kap. Bernarda, da bo dal odgovor že do konca preteklega tedna, je ostala vsa stvar na mrtvi točki.

Uslužbenci, upravičeno razburjeni in ogorčeni, so sklenili, da se bodo v skrajnem primeru obrnili tudi do sodnih oblasti ter si z njihovo pomočjo zagotovili izplačilo svojih zaostankov.

Nič kaj rožnat ni položaj za delavce CRDA, ki so bili pred časom odpuščeni z dela. Tudi glede rešitve tega vprašanja se je že mnogo razpravljalo, a vsi razgovori so bili bob ob steno. Sindikalni predstavniki vztrajajo na svojem, vodstvo CRDA pa se ne premakne niti za las s svojega dosedanjega stališča. Verjetno bo moral prav urad za delo intervenirati bolj odločno, da bo prišlo končno do tako zaželene rešitve spornega vprašanja.

Tudi delavci tovarne Gaslini so zelo nezadovoljni. Vodstvo podjetja je že pred časom z izgovorom pomanjkanja naročil, odpustilo večje število svojih uslužbencev z dela. Tako je v zadnjem času bilo zaposlenih v tovarni samo 60 delavcev. Po novih vesteh pa namerava vodstvo odpustiti še 45 svojih uslužbencev ter obdržati tako le 15 delavcev. Upravičeno zaskrbljeni delavci so se obrnili do svojih sindikalnih predstavnikov, ki vodijo sedaj pogajanja, da bi preprečili krivični ukrep.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Z MESTNE PARTIJSKE KONFERENCE V KOPRU

Naše geslo mora biti: Učenje in usposabljanje

V nedeljo je bila v Ljudskem gledališču v Kopru druga mestna partijska konferenca. Na konferenci je bilo podano poročilo, iz katerega povzemamo nekaj važnejših točk. Med drugim je v poročilu rečeno:

Doseženi uspehi, dejanski razvoj naše partijske organizacije in drugih množičnih organizacij, razvoj naše politične in ideološke dejavnosti, uspehi na gospodarskem in drugih področjih, ustanovitev delavskih svetov, mnogi ukrepi v finančnem in socialnem življenju dajejo jasno sliko teh velikih zmag.

Ko se poročilo dotakne političnega vprašanja, navaja:

Nevarni za mir so tudi manevri italijanskih vladnih in reakcionarnih krogov pod De Gasperijevim vodstvom. To je drugo vprašanje, ki je za nas velike važnosti. Nenehna iredentistična kampanja, v kateri so se italijanski iredentisti popolnoma razkrinkali in ki je dosegla svoj vrhunec z nastopom italijanskih uradnih predstavnikov in celo De Gasperija, gonja, ki ima vse lastnosti starih fašističnih gesel, dokazuje, kako gre italijanska vlada po poti zaostritve položaja na tem delu Evrope. Italijanska vlada je dala duška šovinistični kampanji, ki se ne razlikuje mnogo od manevrov in izpadov ruskih kominformistov.

Propagandistične parole «Trst Italiji, Hočemo cono B» (in zakaj ne še Pulo in Dalmacijo) nimajo več odmeva ter ne ustrahujejo naše Partije in naših narodov. Vsi naši delavci se zavedajo svojih pridobitev in svoje boljše bodočnosti in ne bodo nikoli dopustili, da bi se povrnili stari časi in ne bodo odstopili niti pedi svoje zemlje. Mi imamo našo ljudsko oblast, smo gospodarji zemlje in tovarn, gradimo bodočnost novih in svobodnih ljudi v bratskem sožitju s sosednimi jugoslovanskimi narodi. Zaradi tega še enkrat ponavljamo, da nočemo vrnitve preteklosti, to je: Nikoli več pod Italijo! Kot smo se trdo borili za naše pridobitve, tako jih bomo znali ob vsakem času tudi braniti.

Z druge strani moramo navesti še reakcionarno propagando tržaških kominformistov z Vidalijem na čelu, ki danes zahtevajo ustanovitev STO in združitev obeh con, samo da bi zakrili značaj svoje šovinistične politike in svoje cilje, ki so tudi cilji De Gasperija in italijanske kominformistične partije. Vsakemu našemu delavcu mora biti jasno, da ta propaganda predstavlja v bistvu zanko in da je vprašanje STO nič drugega kot krinka, pod katero se skriva njihov pravi cilj, to je: Trst in vse Svobodno tržaško ozemlje pod Italijo. To pa bi za nas pomenilo izgubo pridobitev, ki smo jih pridobili s tako velikimi žrtvami ter povratek pod režim, ki nas je toliko zatiral.

Ko obravnava gospodarski položaj pravi poročilo:

Pravilno je p[illegible]ti, da so mnogi naši delovni kolektivi v zadnjem času s pomočjo delavskih svetov in upravnih odborov zabeležili znaten napredek. V podjetju «STIL» so organizirali delo po sistemu brigad, uvedli so realne norme in zmanjšali proizvajalne stroške za 16 odstotkov. Podjetje «ADRIA» je izboljšalo organizacijo dela, razvilo je promet in uvedlo na različnih sektorjih akordno delo. Isto lahko rečemo za nekatera druga podjetja, kjer je bil delavski svet aktiven. Tako «De Langlade», «Žena» in druga.

Ne moremo pa reči, da to zadostuje. Od izvolitve delavskih svetov so ta podjetja le malo napredovala pri usposabljanju voditeljev proizvodnje. Prav to je ena izmed pomanjkljivosti naše partijske organizacije.

Naši delavski sveti stojijo danes z novimi gospodarskimi ukrepi pred novimi in različnimi nalogami, tako: ocenitev proizvajalnih stroškov, kategorizacija plač, nagrajevanje delavcev po delu in sposobnosti, razdelitev dobička, uvajanje gospodarskih računov, izdelava načrtov za investicije in druga vprašanja kot realne norme, borba za štednjo itd. Vse to so naloge, pri katerih ne zadostuje samo proučitev načel s pomočjo seminarjev in drugih oblik, temveč in to v prvi vrsti dnevno usposabljanje delavskih svetov in upravnih odborov na delu samem. To pomeni, da mora biti naše geslo: Učenje in usposabljanje.

Če pogledamo na primer našo Mestno trgovinsko podjetje, bomo ugotovili, da ni v najboljšem položaju. Notranja partijska organizacija ni dovolj proučila problematike podjetja, ni sprejela konkretnih sklepov s pomočjo delavskega sveta za izboljšanje stanja. To podjetje bi bilo lahko podvzelo širšo nabavo tistih proizvodov, ki jih zahteva trg, zmanjšalo neproduktivno osebje. Poudariti moramo, da je v novem trgovinskem sistemu, ki sloni na ponudbi in povpraševanju, naše podjetje skupno s kmetijsko zadrugo splošnega tipa in trgovinami «Prerad» in «Fructus» vir za preskrbo našega mesta.

Zaradi tega ima notranja partijska organizacija teh trgovinskih ustanov veliko nalogo za odpravo dosedanjih pomanjkljivosti, med katerimi nezadostni poseg po produkcijskih virih, izbiri blaga, hitre razprodaje itd.

Čeprav je sovražnik v mnogih primerih, kakor je bilo pričakovati, razširjal škodljiva gesla o pomanjkanju blaga, zmanjšanju plač, itd, ni to prodrlo med naše delavce. Sovražnik je poizkušal in še poizkuša delati netočne kalkulacije s tem da jemlje kot osnovo najnižje cene poljedelskih proizvodov ter najvišje cene industrijskih izdelkov. Toda tako računanje se izjalovi pred realnim stanjem. Če primerjamo ceno paradižnika in sadja s ceno kruha, maščob, sladkorja, itd, bomo lahko dokazali, da so sovražnikove parole lažne.

Po drugi strani pa imamo tudi druge škodljive tendence, katerih se moramo paziti. Obstaja tendenca višanja cen. To velja na primer za kmete v zvezi s cenami vina in grozdja, za brivce in krojače, ki se ne držijo določenih tarif na temeljih kalkulacije, temveč jih dvigajo.

Podobne primere imamo tudi pri nekaterih naših podjetjih, predvsem na področju gostinstva. Nujno je, da so delavci preko svojih partijskih organizacij budni, da pazijo na podobne špekulacije in na tendence po kopičenju blaga. Vse te tendence vodijo k zmanjšanju kupne moči in k padanju življenjskega standarda delavcev.

Po obširnem kritičnem pregledu dela partije same poročilo zaključuje: Komunisti gradimo, popravljajoč napake preteklosti.

Sledila je debata, volitve novega mestnega komiteja in delegatov za okrajno partijsko konferenco ter ob zaključku sprejetje sklepov in brzojavke tovarišu maršalu Titu Brzojavka ima naslednjo vsebino:

Tovarišu maršalu Titu — Beograd.

Neomajni v obrambi pridobitev oboroženе in delovne borbe proti ekspanzionističnim ciljem združenih iredentistov, šovinistov in kominformistov, ki delujejo po navodilih iz svojih central v Trstu in Rimu ter v poletu ustvarjalnega napora, Ti pošiljamo slovenski, italijanski in hrvatski delegati, zbrani na drugi mestni konferenci Komunistične partije v Kopru, naše vroče in borbene pozdrave.

Želimo Ti dragi naš tovariš Tito, da bi nas še dolga leta vodil na čelu Komunistične partije Jugoslavije k najsvetlejšim prihodnjim naše socialistične domovine.

Delegati II mestne konference Komunistične partije v Kopru.

Shranite volilna potrdila!

Z raznih strani so nas vprašali, kaj naj storijo z volilnimi potrdili, ki so jih doslej prejeli, ko so bile vendar volitve odložene. Vsi volilni upravičenci naj volilna potrdila dobro shranijo, kajti v poročilu o odgoditvi volitev je bilo rečeno, da bodo volitve še letos. Ne verjamemo, da bo general Winterton še enkrat spremenil svojo odločitev, samo zato, da bi ponovno ustregel iredentistom.

Preveliki stroški na katastrskem uradu

Za eno ali drugo potrebo rabi kmet včasih prepis, izvleček ali podatke o svojem posestvu in jih mora iskati na katastrskem uradu. Če se le količkaj razume, ne potrebuje pomoči zemljemerca ali odvetnika, lahko opravi sam in poišče, kar si želi.

Če gledajo sami, ali če za nje poskrbi Kmečka zveza, je to povezano s stroški. Kdor namreč stopi v katastrski urad, da bi kaj pregledoval, ali si prepisoval, mora plačati določeno tarifo za določen čas. Pred kratkim so tudi tu povišali tarifo, za vsake pol ure je treba plačati 300 lir. To velja samo za pregled, če pa hoče kmet imeti še izvleček, prepis ali prepis in ga sam ne zna napraviti, mora dobiti zemljemerca in ga pošteno plačati za njegovo delo. Kmetje se zaradi nenadnega povišanja tarife na katastrskem uradu zelo pritožujejo. Cene kmečkih pridelkov se zadnje čase niso dvignile. Še padle so, davki pa in vsakovrstne tarife se dvigajo. Kmetu nalagajo vedno večje breme namesto da bi mu pomagali.

Pristojni organi, zlasti kmetijsko nadzorništvo, bi morali izposlovati na merodajnem mestu, da se na katastrskem uradu za kmete zniža tarifa.

Rahlo znižanje življenjskih stroškov

Prva lastovica - ali slučaj?

Najnovejše statistično gospodarsko poročilo «Tržaške zbornice za trgovino industrijo in kmetijstvo» nas tokrat končno, vendar navdaja z lahnim optimizmom. Prvič, po dolgi vrsti let opazimo v njem vsaj rahlo znižanje teoretičnih življenjskih stroškov.

Teoretično stane življenje petčlanske družine, sestavljene iz očeta, matere in treh otrok (to je 3-7-10 let starih) po računih urada za delo v mesecu juliju 38.750 lir. V mesecu juniju pa je stalo 39.449 lir. Odstotna primerjava s 1938 letom znaša 4.912 odstotkov za julij in 5.000 odstotkov za junij.

Podatki komisije za cene pri

Prispevajte za KULTURNI DOM

prefekturi, ki so računani za štiričlansko družino (dva otroka 5-7 let starosti), pa pravijo, da znašajo življenski stroški v juliju 35.700 lir in v juniju 35.822 lir. Primerjava s 1946 letom nam daje odstotke: v juliju 192,46 in v juniju 193,12.

Kot vidimo so se življenski stroški zmanjšali za malenkost, ki jo praktično prebivalstvo ni niti zaznalo.

Skupni stroški štiričlanske družine so se zmanjšali za 122 lir, ali 0,34%. Znižala se je postavka prehrana za 0,56% in obleka za 0,87%; obenem pa se je zvišala postavka luč in kurjava za 0,27% in razni stroški za 1,17%. Pripominjamo še enkrat, čeprav smo že mnogokrat zapisali, da dvigov cen za stanovanje in najemnine, ti podatki sploh ne upoštevajo in je že leta navedena v njih standarna vsota 917 lir, ki že zdavnaj ne odgovarja resnici.

V začetku smo zapisali, da nas ti podatki lahko navdajajo z rahlim optimizmom, vendar se bojimo, da je preuranjen, ker je znižanje le, malenkostno in verjetno posledica sezone. V poročilu namreč pravijo sestavljalci, da so prodali v tem mesecu manj blaga na drobno kot lani in to predvsem zato, ker večina prebivalstva nima sredstev, da bi šla na počitnice iz mesta. Seveda si zato privošči nekaj več v mestu samem. Vse to je pa vplivalo na cene prav teh izdelkov, ki ji statistika življenskih stroškov evidentira. Nekaj je pa morda le pripomoglo nekoliko mirnejše mednarodno ozračje in vesti o padcu cen na svetovnih borzah, predvsem v Ameriki.

Vendar je indeks življenskih stroškov še vedno zelo porazen, če ga primerjamo s lanskim letom. Primerjava sedanjega stanja v juliju s lanskim stanjem v juliju ugotavlja, da so se življenski stroški povečali za 2.525 lir, ali za 7,61%. V tej vsoti so se predvsem povečali stroški za obleko in razno.

IZPRED OKROŽNEGA SODIŠČA

Ne prodajaj tujega blaga

Na prijavo 46-letnega Cisilberta Passolunghija je javni tožilec spravil pred sodišče 49-letnega Marija Zorzenona iz Ul. Tiziano Vecellio 2 in 49-letnega starinarja Mattea Matathiasa, stanujočega v Ul. Giulia 45. Prvega dolži obtožnica, da je letos prve dni marca s ponarejenim pooblastilom dvignil nekaj Passolunghijevega pohištva in ga prodal, drugega pa zaradi nakupa tega pohištva.

Gospod Cisilberto Passolunghi, ki se ga čitatelji bržkone spominjajo iz procesa o poneverbi težkih milijonov pri nakupu zlata za italijansko monarhistično stranko, se je bil namreč v onih dneh preselil z vsem svojim imetjem iz Coma v Trst. Medtem ko je v našem mestu iskal stanovanje, je nekaj svojega pohištva, in sicer dve spalnici, vskladiščil pri tvrdki Gondrand. Kasneje pa je prišel na to, da mu bo ta oprema v novem stanovanju, ki ga je iztaknil na Miramarski cesti, odveč, in se odločil za prodajo. V ta namen se je z znancem Zorzenonom zglasil pri starinarju Matathiasu v Ul. Toro 6, kjer pa se niso mogli zediniti zaradi cene; starinar je namreč ponujal le 40.000, medtem ko je prodajalec zahteval za obe sobi 100.000. In tako ni prišlo do kupčije.

Čez nekaj dni pa se je Zorzenon oglasil pri tvrdki Gondrand, predložil službujoči uradnici pooblastilo Passolunghija, dvignil pohištvo in ga odpeljal k Matathiasu, s katerim se ni bilo težko pogoditi, potem ko je Zorzenon sprejel starinarjeve plačilne pogoje.

In tako je doletelo Passolunghija nekega dne neprijetno presenečenje. Iz omar vskladiščenega pohištva je čestokrat potreboval to in ono, zato je pogosto stopil do Gondranda. 16. marca pa so mu tam pomolili pod nos listek z njegovim podpisom, na katerem je lahko čital: Pooblaščam gospoda Marija Zorzenona itd. itd.. Od tu prijava policiji in kasneje ovadba javnemu tožilstvu, ki je vpletlo v obtožnico tudi neprevidnega starinarja.

Zorzenon se je zagovarjal s plehkim in malo verjetnim izgovorom, da je nameraval škodo povrniti ,čim bi mu bilo mogoče in da ni mislil slepariti. Toda sodniki poslušajo take in podobne izgovore malone na vsaki razpravi in bržkone resno dvomijo, da bi imel tat ali slepar kdajkoli namen vračati škodo svoji žrtvi. Zato so obsodili Zorzenona na eno leto in mesec dni zapora ter 4000 lir globe. Matathias pa se je zaenkrat izvil z globo 2000 lir, in še to brez vpisa v kazenski list.

Predsednik Zulmin, tožilec Grubissi, zapisnikar Neri. Civilno stranko je zastopal odv. Jacuzzi, obtoženca pa odv. Gioseffi in Pangrazzi.

Mokri tlak zakrivil trčenje „jeepa" in motorja

Ko je neki agent policije vozil s svojim «jeepom» po Nabrežju Grumula, je nepričakovano zaradi spolzkih tal izgubil kontrolo nad svojim vozilom, ki se je začelo vrteti okoli svoje osi kot kaka vrtavka. Vozilo je skupno s šoferjem zaneslo prav na levo stran ceste in smola je hotela, da je prav tedaj privozil iz nasprotne smeri s svojim motorjem 38-letni Pietro Tremul iz Ul. Torricelli. Mož se je prestrašil jeepovih akrobacij, vendar je bil preblizu, da bi zavrl. Trčil je v avto in odletel na tla. Zaradi ran na desni strani čela in bradi je bil potreben prevoz v bolnico, kar se je zgodilo s pomočjo Rdečega križa. Ob prihodu pa so spoznali, da stvar ni huda ter so mu samo nudili prvo pomoč in ga odposlali domov. Kljub temu pa bo moral počivati in ostati v domači oskrbi 17 dni.

Tatovi v lonjerski gostilni

Ko je 48-letni Bogomir Cok z Lonjerske ceste 269 zjutraj vstal in stopil v svojo gostilno, je zapazil nekak nered. Pobliže je pogledal po shrambi in okolici ter žalostno ugotovil, da so ga ponoči obiskali nepričakovani in skrajno neljubi gosti, ki so prišli v notranjost skozi okno in sicer po dolgem delu, kajti morali so razbiti železna polkna. V gostilni so se počutili kot gospodarji ter izbirali blago, ki jim bo prišlo s prihodom mraza verjetno prav. Pobrali so 2 para ženskih čevljev, 1 usnjeni šoferski jopič, 1 ženski plašč, 3 moške suknjiče, 5 moških svilenih srajc, električni likalnik, usnjeno aktovko 6 steklenic različnih likerjev, 1 kg salame, 3 kg sira, 2 in pol kg mortadele, električno žepno svetilko, 2.600 lir v raznih bankovcih in končno še slamnato torbo v katero so verjetno spravili jedačo in pijačo. Kakor se vidi iz seznama, precej blaga, vendar je gospodar ocenil vrednost odnešenega blaga v višini 50.175 lir.

Padel z 1 metra višine in si zlomil komolec

Na ortopedskem oddelku so sprejeli včeraj 39-letnega električarja Bruna Matacicha iz Ul. Monte Grappa 11, katerega so prepeljali z avtom ladjedelnice Sv. Marka. Mož je med delom padel z enega metra visokega stojala in si zlomil komolec desne roke. Okreval bo v 40 dneh.

Ženska pod motorjem

Prav med prekoračenjem cest je nevarno, posebno za ženske, ki neodločno stopajo, da te kako vozilo podere na tla in v najboljšem primeru odpošlje v bolnico z manjšimi praskami. Podoben primer se je zgodil 21-letnemu Aldu Impellizeriju iz Ul. dello Scoglio 2 med vožnjo z motorjem «Guzzi» po Ul. Beccaria. Pred njim se je namreč nepričakovano pojavila 62-letna Marija Peressini por. Tonelli iz Ul. P. P. Vergerio, ki ni vedela, ali bi nadaljevala pot ali bi se umaknila. To je zadostovalo, da je Impellizzeri zadel vanjo in jo podrl na tla. Žensko so takoj odpeljali v bolnišo, kjer so jo sprejeli s prognozo 7 do 15 dni zaradi podplutbe na zatilniku z verjetno poškodbo kosti in zaradi omotičnega stanja.

Padec s kolesa

Med vožnjo s kolesom proti delu v novem pristanišču, kjer je 36-letni delavec Carlo Vercon iz Ul. Giulia zaposlen, je mož iz neznanih vzrokov padel na tla, pri čemer si je zvil levo nogo. Moral se je zateči v bolnico, kjer so ga sprejeli za dobo od 10 do 15 dni na ortopedskem oddelku.

TUDI MANJŠIM LADJEDELNICAM JE TREBA POSVEČATI SKRB

Kot smo izvedeli, je ladjedelnica Sv. Marka prejela novo naročilo; zgraditi bo morala v doglednem času novo 32.000 tonsko petrolejsko ladjo, katero je pri vodstvu CRDA naročila ladjedelniška družba «Bratje d'Ainico» iz Rima.

Vest je posebno za delavce ladjedelnice Sv. Marka zelo razveseljiva, saj jim je tako zagotovljena nadaljnja zaposlitev. Ne vemo pa, če bo to novo naročilo pripomoglo k izboljšanju položaja, v katerem so danes delavci CRDA, ki jim grozi po novem ukrepu vodstva ladjedelnic odpust z dela. Menda je vodstvo mnogo bolj «naklonjeno» načrtu (ki mu tudi bolj nese), da bo ukrep o odpustih z dela vseeno izvedlo, obenem bo pa uvedlo zopet nadure, s čimer bo z manjšimi stroški izvedlo vse delovne načrte.

Ko že govorimo o novih naročilih, bi se hoteli z nekaj besedami zaustaviti zopet pri vprašanju manjših ladjedelnic, kot na primer pri vprašanju ladjedelnice Sv. Roka, kjer je položaj več kot obupen. Res je, da ta ladjedelnica, kot tudi druge manjše ladjedelnice iz Milj ne razpolagajo s stroji za izdelavo večjih ladij; res je pa tudi, da je te stroje ladjedelnica Sv. Roka že imela ter da so jih že pred drugo svetovno vojno odpeljali drugam.

Delavci omenjene ladjedelnice so že večkrat zahtevali od odgovornih činiteljev, da bi jim poskrbeli nova naročila, če že ne za izgradnjo pa vsaj za popravilo ladij, v čemer so delavci zelo dobro podkovani ter slovijo že od nekdaj kot eni izmed najboljših.

Odgovorne oblasti sicer niso dale prav točnih izjav v zvezi s tem vprašanjem, vendar so le nekako na pol obljubile, da bodo prišla nova naročila. Kaj bi še poudarjali, da ni bilo do sedaj o teh naročilih ne duha ne sluha. V ladjedelnici Sv. Roka končujejo popravljalna dela na neki ladji in potem — za potem je še vse zavito v gosto meglo.

Delavci ladjedelnice Sv. Roka vedo le to, da se takšen položaj ne more več dolgo nadaljevati. Ali bodo prišla nova naročila, ali bo pa morala ladjedelnica, ki deluje že desetletja in desetletja, prenehati z obratovanjem.

Da bo s prenehanjem obratovanja ostalo brez dela sto in sto tamkaj zaposlenih delavcev, to je stvar, za katero bodo nosile odgovornost seveda za to pristojne oblasti.

Kolesar med tovornikoma

Da bi 39-letni Giovanni Argentini iz Ul. Veruda 22, za volanom nekega angleškega vojaškega tovornika, preprečil trčenje z nekim drugim tovornikom, last 31-letnega Nazaria Crevatina iz Ul. Roncheto, ki je iz neke ulice zavil v Ul. Settefontane na svoji levi, je takoj prijel za zavore in hipoma obstal. To je presentilo 14-letnega Silvana Cumana iz Ul. Conti 7, ki je angleškemu tovorniku sledil v kratki razdalji s svojim kolesom in tako z vso silo priletel v vozilo. Sunek je fanta vrgel ob tla ter so ga morali odpeljati v bolnico. Sprejeli so ga na opazovalnem oddelku, kjer si bo zdravil rano na čelu in praske po rokah približno 10 dni.

Vpisovanje v osnovne šole

Otvoritev osnovnih šol na Svobodnem tržaškem ozemlju angloameriški pas, je bila včeraj.

Od 24. septembra do 5. oktobra t. l. se bo vršilo vpisovanje in popravni izpiti.

Dne 6. oktobra je svečana otvoritev s službo božjo.

8. oktobra se začne reden pouk na vseh osnovnih šolah.

Vpisovanje je obvezno za vse razrede od prvega do petega. V prvi razred se vpišejo otroci, ki so rojeni leta 1945 in ki do 31. decembra t. l. dovršijo šesto leto starosti.

Vsa potrebna pojasnila in navodila dobijo starši pri ravnateljstvih šol.

Slovenski starši, pokažite, da ste vredni sinovi svojega naroda in da ljubite svoj jezik.

SLOVENSKI OTROCI V SLOVENSKE ŠOLE!

Za vpis v I. razred so potrebne sledeče listine:

a) rojstni list od anagrafskega urada;

b) potrdilo o cepljenju koz od zdravstvenega urada;

c) potrdilo o cepljenju proti davici;

č) potrdilo o zdravih očeh.

Matere oskrbite si listine takoj, dokler ni še navala po uradih.

OBVESTILO KMETOVALCEM

Natečaj za dobro vzdrževanje hlevov

Področno kmetijsko nadzorništvo razpisuje z vsoto, ki so jo stavili na razpolago Tržaška mestna hranilnica, Kmetijski konzorcij in Nadzorna komisija za uvozno živino med živinorejci področja, «NATEČAJ ZA DOBRO VZDRŽEVANJE HLEVOV» z naslednjimi pravili:

1. Glavni namen natečaja je, spodbujati živinorejce k boljšemu vzdrževanju živine in k izboljšanju higienskega stanja hlevov.

2. Natečaja se lahko udeležijo vsi kmetovalci. V ta namen morajo vložiti na navadnem papirju prošnjo v roku do 15. oktobra 1951., naslovljeno na Področno kmetijsko nadzorništvo - Tehnični oddelek - Ulica Ghega št. 6/I. V prošnji morajo točno navesti: priimek in ime natečajnika, očetovstvo, bivališče, kraj posestva in hleva (s potrebnimi navodili, ki omogočajo najti označeni kraj).

Natečaja se ne morejo udeležiti oni kmetovalci, ki imajo v teku prošnjo za dodelitev prispevka na podlagi zakona za splošna izboljšanja.

3. Po pregledu, pravočasno predloženih prošenj bo pristojna ocenjevalna komisija, v naslednjih 45 dneh izvršila brez predhodnega obvestila pregled zainteresiranih hlevov z namenom, da ugotovi njih začetno stanje.

4. Natečajniki bodo morali izvršiti v hlevih izboljšanja (ki so navedena pod 5. točko) v času do 28. februarja 1952 leta.

5. Upoštevale se bodo naslednje izboljšave:

a) majhna izboljšanja in navadno vzdrževanje prostorov, ki so namenjeni bivališču živine (popravilo odpadlih ometov, pobeljenje proti muham, pobarvanje vrat in oken, vložitev novih šip, mrež na oknih itd.);

b) izboljšanje zdravstvenega stanja plemenske živine (čistoča prostorov in živine itd.);

c) izboljšanje načina krmljenja živine (raba in pripravljenje močnih krmil, mineralnih soli, računanje obrokov, zboljšanje napajanja itd.);

d) izboljšanje načina molže, higiena in manipulacija z mlekom;

e) izboljšanje načina vzreje telet;

f) druga manj važna izboljšanja, ki jih bo imela ocenjevalna komisija za potrebna.

6. V roku do 31. marca 1952. leta bo izvršila natečajna komisija brez nikakega obvestila natečajnika drugi pregled, da ugotovi, katera izboljšanja so bila izvršena in kakšno je stanje vzreje živine ob koncu natečaja. V posesti vseh podatkov, ki so potrebni za odmero nagrade bo komisija sestavila vrstni red nagrajencev in predlagala nagrado. Seznam mora natečajna komisija dostaviti Področnemu kmetijskemu nadzorništvu v roku do 15. aprila 1952.

Proti seznamu natečajne komisije ni ugovora.

7. Natečajna komisija ima na razpolago naslednje nagrade:

1 prvo nagrado	30.000 lir	= 30.000 lir
3 druge nagrade	20.000 »	= 60.000 »
6 tretjih nagrad	10.000 »	= 60.000 »
10 četrtih nagrad	7.500 »	= 75.000 »
15 petih nagrad	5.000 »	= 75.000 »
	Skupaj	300.000 lir

Natečajna komisija si pridržuje, pravico, da po potrebi izpremeni število in višino raznih nagrad in tudi nadomesti četrte in pete nagrade s predmeti iste vrednosti, ki so v hlevu koristni.

Z GORIŠKEGA

Navodila za prijavo dohodkov

Kot znano, morajo po davčni reformi vsi davkoplačevalci vsako leto prijaviti svoje dohodke.

Letos, in sicer do 10. oktobra, morajo prijaviti dohodke, ki so jih imeli leta 1950. Prijava je obvezna in bodo zamudniki kaznovani z globo od 3.500 do 300.000 lir ter poviškom do 10 odst. davka na ugotovljenih dohodninah. Kazen jim bodo vpisali v kazenski list.

Prijaviti je treba sledeče dohodke: zemljiške, ki presegajo 240.000 lir letno; hišne, ki presegajo 150.000 lir letno; trgovske, industrijske, dohodke svobodnih poklicev, dohodke in obresti glavnic ter plače, ki presegajo 600.000 lir letno ali 50.000 lir mesečno. Prijavo morajo nadalje napraviti vsi oni, ki imajo raznovrstne dohodke, katerih znesek presega 600.000 lir. Prijave ni treba napraviti tistim, ki zaslužijo manj kot 600.000 lir letno, in državnim uradnikom, četudi njihova plača presega 600.000 lir letno.

Prijavnice, ki jih je treba izpolniti, bo davčni urad poslal davkoplačevalcem na dom. Če je še niso prejeli, naj jo nemudoma dvignejo na davčnem uradu ali pa naj si jo nabavijo v trafiki.

Davčne prijavnice je treba točno izpolniti. Na naslovni strani je treba navesti vse osebne podatke in kraj, kjer davkoplačevalec plačuje davke (domicilio fiscale). Nadalje je treba navesti imena vseh družinskih članov, ki pridejo v poštev za davčno olajšavo v primeru, da jih davkoplačevalec preživlja s svojimi dohodki.

Pri dopolnilnem davku (imposta complementare) se odbije davkoplačevalcu 240.000 lir, če je sam in po 50.000 za ženo, za vsakega otroka in vsakega drugega družinskega člana, ki ga mora preživljati.

Prijavnico sestavlja devet obrazcev za posamezne kategorije dohodkov, in sicer: obrazec A — zemljišča; obrazec B — hiše; obrazec C — industrija in trgovina; obrazec D — nestalni dohodki; obrazec E — kmetijski najemnik; obrazec F — obrtniki; obrazec G — svobodni poklici; obrazec H — mešani dohodki; obrazec I — delavci in uradniki.

O izpolnitvi posameznih obrazcev bomo pisali prihodnjič.

Naročite semenski krompir

Pokrajinski agrarni konzorcij v Gorici poziva vse kmetovalce, naj pri podružnicah v mestu in ostalih krajih pokrajine rezervirajo potrebno količino semenskega krompirja, da bodo konzorciju omogočili nabavo potrebnih vrst semena.

Slab začetek

Angel Fabretto iz Ul. Alviano 17 se je včeraj vsedel na svoj mikromotor z namenom, da se bi odpeljal na popoldanski izlet. Komaj pa je zagnal motor mu je iz neznanih razlogov razneslo gumo prvega kolesa. Motorist se je pri priči znašel na tleh. Samo dejstvu, da se je nesreča pripetila v trenutku, ko je bila brzina še neznatna, se mora zahvaliti, da si pri padcu, razen nekaterih v nekaj dnevih ozdravljivih ran, ni napravil nič hujšega.

Priskrbite si nove izkaznice preden zapadejo stare

Goriško županstvo naproša vse lastnike stare osebne izkaznice, naj si čimprej preskrbijo novo. V zadnjih mesecih je urad za izdajanje osebnih izkaznic izdal približno dvanajst tisoč novih osebnih izkaznic in ugotovil, da so vsi prositelji prišli, ko jim je stara izkaznica že zapadla in zahtevajo, da jim izstavijo novo v enem dnevu. Uradniki omenjenega urada so zaradi nemarnosti občanov preobremenjeni z delom. Samo v mesecu maju so izdali 3056 novih izkaznic, to se pravi 50 dnevno. V uradu je že več mesecev vedno gneča, kar zahteva od nameščenih uradnikov veliko požrtvovanja in potrpljenja.

Vsi občani naj zatorej zaprosijo za novo osebno izkaznico preden stara izgubi veljavo.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

V goriški mestni občini je bilo od dne 17. do 23. septembra t. l. 6 rojstev, 10 primerov smrti, 12 vknjiženih porok in 3 poroke.

Rojstva: Ortolan Rudolf, Morgut Elvij, Troha Mirjam, Zorzin Orietta, Gherardin Bruno, Paoletti Emil.

Vknjižene poroke: agent policije STO Zoff Bruno in šivilija Koren Poldka, železničar Boem Nicezij in gospodinja Tauzher Pierina, brigadir orožnikov Gagliardi Ennio in dijakinja Riberti Jožka, stavbni mojster Vitri Viljem in gospodinja Mosetti Dorica, zasebni uradnik Valentinuzzi Karel in učiteljica Hvala Bruna, geometer Colmari Arrigo in učiteljica Vecchi Marcella, učitelj Cisotto Jožef in učiteljica Vidoz Mercedes, mehanik Calligaris Marcello in tkalka Marussi Almira, drogist Cargnel Guido in delavka Faidutti Lilijana, mesar Riaviz Rihard in pletilja Martelossi Virginja, inženir Boem Viktor in visokošolka Ingravalle Ada.

Poroke: državni uradnik Marinis Jožef in državna uradnica Franzoni Lidija, mehanik Cengarle Lucijan in tkalka Patruno Marija, mehanik Sdigotti Evgen in delavka Gallai Palmira.

Smrti: 62-letni Guida Srečko, 65-letna Pacori vd. Tommasini Marija, 56-letni Leban Anton, 81-letni Novelli Franc, 52-letna Garbin Tončka, 71-letna Stolfa vd. Ipaviz Amalija, 42-letni Koren Anton, 32-letni Brisco Friderik, 51-letni Korošec Alojzij, 63-letni Lenardi Jožef.

Gledališče «Verdi»

Jutri bo koncert ameriškega violinista Isaca Sterna ob spremljavi pianista Aleksandra Zakina. Spored vsebuje [illegible] de Vitalija, Mozarta, [illegible] Brahmsa, Bertoka-Szekelya.

Danes se prične prodaja listkov za ta koncert.

Lutkovna predstava za pionirje

Tovariš Maršič, režiser lutkovnega gledališča, je ozdravel. Zaradi tega ponovno vabi pionirska organizacija III. okraja vse otroke in njihove starše k lutkovni predstavi, ki bo pri «Gregretu» v Ulici Molino a vento [illegible] danes 25. t. m. ob 17. Lutkovno gledališče vam bo nudilo nov zabaven program, ki ga je naštudiralo za sezono 1951-52.

PROSVETNA DRUŠTVA

Prosvetno društvo «Vojka Šmuc» bo imelo jutri 26. t. m. ob 20. uri v društvenih prostorih odborovo sejo.

P. D. „Ivan Cankar"

priredi dne 7. oktobra enodnevni izlet v Vipavsko dolino, in sicer skozi Razdrto v Vipavo («Pod skalo»), Ajdovščino. Nato povratek skozi Rihemberk. Vpisovanje pri Cirilu, gostilna «Alla Speranza» v Ul. S. Marco 21 vsaki dan od danes do 28. t. m. od 19. do 21. ure ter v nedeljo 23. t. m. od 10. do 13. ure. Izlet za člane in prijatelje društva.

Prosvetno društvo Barkovlje

V sredo 26. t. m. bo ob 20 uri v društvenih prostorih predvajan film «Čarobni meč». Vabimo vse naše člane, da se udeleže predstave polnoštevilno.

Izlet openskega motokluba v Ljubljano

Motoklub «Jadran» okraja Opčine priredi dne 7.10.1951 izlet za članstvo v Ljubljano.

Vpisovanje na sedežu kluba Opčine od 24 do 26-9 od 19.30 do 21 ure, za ostale vasi pa pri odbornikih.

Vpisovanje na višji gimnaziji in na trgovski akademiji

Na višji realni gimnaziji s klasičnimi vzporednicami in na trgovski akademiji sprejema tajništvo prijave za vpis vsak delavnik od 10. do 12. še danes 25. septembra v Ul. Lazzaretto Vecchio [illegible]. Samo učenci, ki delajo [illegible] izpit, se smejo vpisati do 5. oktobra. Pojasnila daje tajništvo, podrobnosti so pa objavljene na šolski oglasni deski.

Zrelostni in usposobljenostni izpiti na vseh višjih srednjih šolah se začnejo v ponedeljek 1. oktobra ob 8.30 s pismeno nalogo iz slovenščine. Razpored je na oglasni deski.

IZGUBLJENO

V nedeljo 23. t. m. sem izgubil pri ogledu razstave «NAŠA BORBA» nalivno pero «Pelikan». Bilo mi je dragocen spomin iz zaporov in internacije, zato prosim poštenega najditelja, da izroči pero na upravi «Primorskega dnevnika», Ul. sv. Frančiška 20 proti nagradi.

Izleti PDT

Planinsko društvo Trst priredi v soboto 6. in v nedeljo 7. oktobra izlet v gornjo Soško dolino, in sicer na Krn, Bavški Grintovec ter Trento kot izhodišče ko za izlete k izviru Soče, na Kriške pode, kjer bo otvoritev novega planinskega doma. Vpisovanje pri ZDTV Ul. Machiavelli [illegible] od 17. do 19 ure do vključno [illegible] t. m.

7. oktobra bo tudi enodnevni izlet na Trstelj. Vpisovanje kot zgoraj.

NOCNA SLUZBA LEKARN

Al Cedro, Trg Oberdan 2; Cipolla, Ul. Belpoggio 4; De Colle, Ul. P. Revoltella 42; Mangher, Ul. sv. Justa 1; Marzoni, Ul. Settefontane 2; [illegible]chio, Ul. Ginnastica 44; Rovis, Trg Goldoni.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 23. in 24. septembra se je v Trstu rodilo 5 otrok, umrlo je 9 oseb in porok je bilo 6.

Civilne poroke: zidar Antonio Bevitori in frizerka Nives [illegible].

Cerkvene poroke: uradnik Carlo Zagoreo-Puntar in [illegible]ca Silva Ghidini, zdravnik [illegible] selmo dr. Sigovini in gospodinja Adriana Caravadossi, [illegible] Dario Vici in gospodinja Francesca Paglia, mehanik [illegible] Michelon in pletilja [illegible]nente, kovač Rinaldo [illegible] in trg. pomočnica [illegible]bra.

Umrli so: 78-letna [illegible]lin vd. Penko, 32-letni [illegible]renzi, 56-letna Edith [illegible], 56-letni Cesare Riovez, 51-letna [illegible]rico Selez, 51-letna [illegible]rissa vd. Peretti, [illegible] Divo, [illegible]lia Ivancich por. Raiza, [illegible] Anonia Masic vd. [illegible] Antonio Palaziol.

ADEX-IZLETI
DVODNEVNI IZLETI dne 13. in 14. oktobra v
Št. Peter na Krasu
Knežak
Ilirsko Bistrico
Vpisovanje od 24. do 29. septembra - Tel. št. 29243
ENODNEVNI IZLET dne 14. oktobra v
Štanjel
Ribemberk
Dornberg
Vpisovanje od 24. do 29. septembra - Tel. št. 29243

ZAČETKI OSVOBODILNE FRONTE

v internacijskem taborišču v Isernii

(Nadaljevanje in konec)

Presenečeni, z bojaznijo, dvomi in rastočim upanjem smo sprejemali prve nejasne vesti, ki so jih prinašali iz domovine o čudovitem gibanju, ki je zajelo vse naše ljudi in jih gnalo v gore in gozdove. Vesti so prihajale vedno pogosteje in bolj izrazite že tudi iz pisem. Časopisje, posebno pofašisteni «Slovenec» in «Jutro», ki smo ju uspeli dobivati skoro redno, sta pričela prinašati vedno češče smrtne obsodbe partizanov, imena ustreljenih talcev, vesti o napadih, borbah.

Čim se nas je nabralo nekaj zanesljivih, smo se začeli zbirati po preizkušenih metodah iz zaporov. Sestanki nevelikih skupin po temnejših kotih naših «skednja» ali tenisišča, z reševanjem političnega položaja, nato s tedenskimi pripravljenimi poročili; zato je bilo kajpak potrebno organizirati nabavljanje več in bolj pestrega tiska, revij, več stikov in dobivanja vesti z doma, z dopustov, iz mesteca itd. Točnejše opazovanje ovaduhov in njihovih potov nam je bilo potrebno zaradi lastne varnosti in dela ter nastopov nasproti ravnateljstvu za naše koristi, posebno še, ko smo začeli bolje organizirati vzajemno pomoč za potrebnejše tovariše in večje nabavljanje in razdeljevanje živil. Vse to je dalo precej moralne opore tovarišem, da smo zmogli enotno in trdno zadržanje nasproti ravnatelju — policijskemu podkvestorju in njegovim trabantom, ovaduhom, agentom in karabinjerjem. Seveda nam je to kmalu nakopalo veliko policijsko in ovaduško pozornost, ker so nas imeli za enoto, res «politično» skupino, in sledili so ukrepi, utesnitve, grožnje, premestitve, kazni.

Prva iskra iz domovine nas je tesneje povezala. V naše dotedanje ohlapno, brezciljno, skoro «vegetativno» životarjenje je prišla na mah kakor čudežen žuljd nova življenjska sila in dala našemu življenjskemu obstanku cilj ter novo krepko spodbudo vsemu našemu delu. To je postalo bolj urejeno in sistematično, stiki z domovino bolj iskani, iskani tudi iz domovine.

Prvi pozdrav je bil, če se ne motim, naravnost iz vrst organizacije OF iz Gorice, po nekem dopustniku. Nato je sledil dopust krojača Flandra s Cerkljanskega, iz samotne hiše v grapi pod Bukovim, proti Reki. Iz njegovega pripovedovanja smo dobili precej točno sliko o partizanskem življenju in borbah o italijanskih nočnih «mobilizacijah» vseh moških od 15 let dalje, onih, ki so še bili ostali doma in ki so jih od tu vlačili dobro zastražene v zaprtih kamionih naravnost v taborišča — «battaglioni speciali», ki so bili razmeščeni po vsej Italiji. Na Bukovem je bila italijanska posadka vojske in fašistov, utrjena za žično oviro kot oblegana trdnjava na osvražnem ozemlju.

Tja na zimo l. 1942 je prišel z dopusta z Reke zdravnik dr. Svalba. Odprla se nam je slika iz partizanskega življenja in bojev od Istre do Hrvatskega Primorja. Toda, kar je bilo glavno, smo prvič prišli v neposreden stik z OF in dobili v roke sam — program.

To nam je bilo pravo odkritje. Sedaj smo imeli jasen občutek, kaj je gibalo, velika vodilna sila v vsem tem navideznem razbitem, anarhičnem dogajanju po vsem jugoslovanskem ozemlju. Vsaka posamezna točka je pomenila rešitev pretežkih, navidezno nerešljivih vprašanj, kot je bilo n. pr. vprašanje odnosov med posameznimi jugoslovanskimi narodi, med Srbi in Hrvati.

Program je naletel skoro brez izjem in pomislekov na odobravanje na pogovorih s posameznimi zanesljivimi tovariši.

V naslednjih dneh sem začel izkoriščevati ožje sestanke v primerni kuhnji, onstran tenisišča, najbolj oddaljeni od budnih pogledov policijskih agentov, v enem izmed neštetih samostanskih kleti, kjer smo s tov. Tonetom Rutarjem, Tomažičem in Senkincem kuhali za svoje dijete: po osmem, devet tovarišev naenkrat, da bi imeli vsaj nekoliko izgovora s pretvezo prijateljskega pomenka, če bi nas je zasačili zbrane. V petih, šestih dneh sem prediskutiral program z vsemi zanesljivimi Slovenci in ostalimi Jugoslovani: s čez štirideset ljudmi.

Z navdušenjem, ki ga poznajo le tisti, ki so oddaljeni tisoč kilometrov od svoje domovine, ki so doživeli vso njeno tragedijo in ponižanje, smo sprejeli brez pridržkov ves program. Le zaradi popolnosti naj opomnim, da so vse sprejeli prav vsi prisotni, prvi n. pr. dr. Gjermanović, notar Penko, dr. Ražem, učit. Rutar, inž. Smodlaka, dr. Svalba (Fr. Bevka takrat ni bilo več med nami, pač pa je bil z nami Slavko Bevk), z edino izjemo dr. Agneletta, ki je iznesel svoje pomisleke le k nekaterim točkam gospodarskega in socialnega programa, sicer pa je popolnoma soglašal. Pri tem seveda ni govora o onih, o katerih smo vedeli, da v osnovnih vprašanjih z nami ne soglašajo in jim že zaradi tega nismo mogli zaupati.

S tem je bila med nami tako utrjena povezava, da je nadomeščala vsako drugo organizacijsko disciplino, četudi si nismo izvolili nikakega odbora. Le naši dotedanji sestanki in razpravljanja, le ono organizirano delo za vzajemno socialno pomoč je postalo povezano, kot ob sebi razumljivo, na to novo programsko zamisel, ki smo jo sprejeli vsi.

Nekoliko kasneje n. pr., ko je šel dr. Agneletto na dopust v Trst, smo mu naročili, da poišče stike z OF. Po povratku nam je poročal o stikih z nekim emisarjem «belih» (imena se ne spominjam, bil je to, če se ne motim, dostojanstvenik nekega meniškega reda, ki je zbežal pred nacisti iz Slovenske Štajerske), ki ga je bil sam poiskal. Dr. Agneletto je zavrnil, da bi z njim navezal kakršne koli stike in mi smo soglasno odobrili njegovo stališče.

Ob padcu fašizma ali n. pr. ob kapitulaciji Italije, ko smo se odkrito pokazali pred vsem taboriščem, pred onim ovaduškim, filofašističnim taboriščem, in se zbrali po prvem hrupnem veselju v našem «skednju» in sem takrat prvič po dolgih letih javno govoril tovarišem, je bila moja misel z OF: končno svobodni, osvobojeni po OF v sodelovanju z vsemi zavezniki, fašizem razbit in dokončno obračunano z Italijo! Zapeli smo iz vsega srca in grla «Hej Slovani» in vse mogoče slovenske in jugoslovanske himne pa še vse mogoče pesmi ne glede na ves policijski aparat, ki je bil še na nogah. Bili smo edina kompaktna, in sicer zelo številna politična skupina, ki smo mogli biti tudi edina podlaga za razgovarjanje z ravnateljstvom in nato še s karabinjerskim poveljstvom za našo osvoboditev, ki smo jo dejansko doseglí že naslednjega dne, 9. septembra 1943.

Dan kasneje, 10. sept., ko smo se prerivali v veži pred ravnateljstvom, da nam izplača zadnjo «dekado», se je pričelo prvo ameriško bombardiranje Isernie. Mestece je bilo razbito in stotine domačinov je našlo smrt pod ruševinami; uničena je bila vsaka sled italijanske ali druge javne organizacije. Na našo srečo, smo bili skoro vsi internirani zbrani v taborišču, zato ni bil ubit ali resno ranjen noben interniranec. Izpod ruševin smo izključno le interniranci, po veliki večini ravno mi Jugoslovani izkopavali ranjence in jih rešili čez trideset (nekaj tednov kasneje so nam prinesli iz glavnega mesta province, iz Campobassa, menda od poveljstva karabinjerjev — tam je še obstajalo — javno pohvalo skupno s pošiljko živil).

Na večer, ko je iz bojazni pred novimi napadi, že vse prebivalstvo zbežalo iz mesteca, smo se dogovorili, — seveda tudi v okviru naše organizacije, — da se umaknemo iz taborišča v okolico in da se zaradi Nemcev, ki so prihajali vedno pogosteje skozi mesto zaradi bližnje fronte z Angloameričani, razdelimo v manjše skupine, vendar tako, da ostanemo vedno v medsebojni zvezi in da se vsi pomikamo stalno proti jugu, nasproti angloameriški fronti, da čimprej dosežemo popolno svobodo.

JELINČIČ

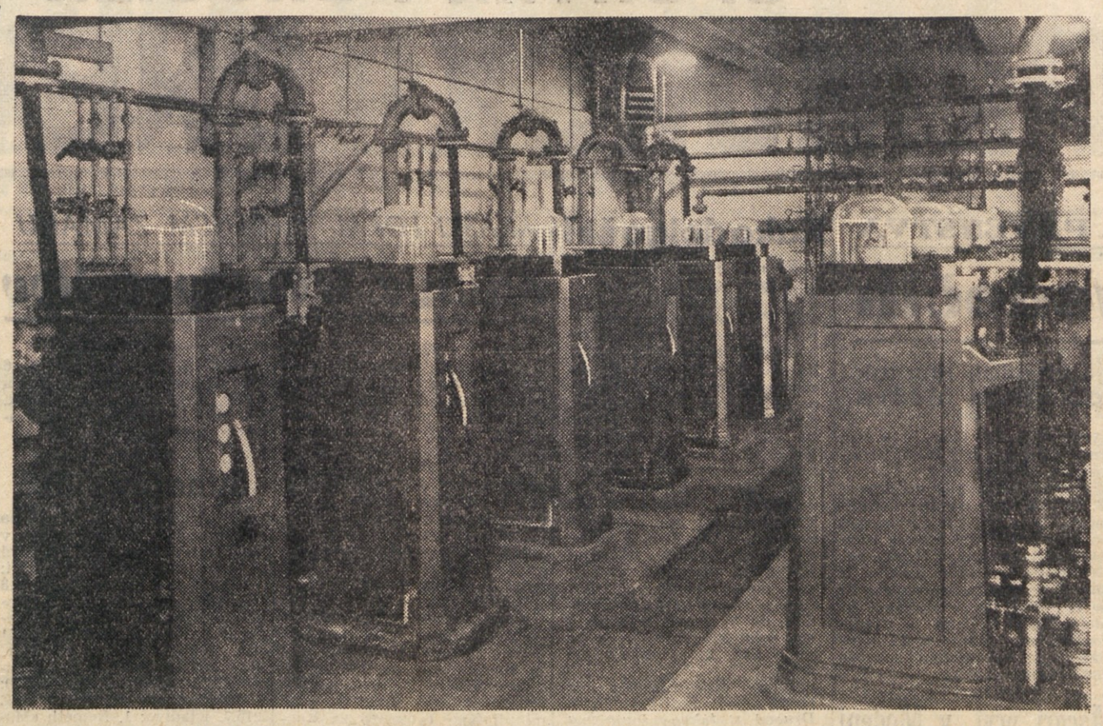

Stroji za čiščenje vode s klorom, ki razkužujejo pitno vodo za 1 in pol milijona čikaških prebivalcev.

Uspelo gostovanje simfoničnega orkestra in zbora z Dunaja

Na svojem potovanju v Italijo sta se dunajski simfonični orkester in zbor dunajskega «Singvereina» ustavila tudi v Trstu, kjer sta v petek zvečer v gledališču «Verdi» izvajala pod vodstvom znanega dirigenta Herberta von Karajana veličastno zborovsko-simfonično Brahmsovo umetnino «Nemški Requiem».

«Nemški Requiem», pri katerem se je skladatelj naslonil na tekst protestantske Biblije, predstavlja višek Brahmsove ustvarjalnosti. Sestavljen je iz 7 delov, ki se med seboj povezujejo v monumentalno ciklično zgradbo. Z njim se Brahms precej oddaljuje oč običajnega okvira Requiema, ki mu služi za podlago liturgični tekst katoliške črne maše. Pri njem ne najdemo mogočnih dramatičnih akcentov kakor pri Verdijevem Requiemu. — Sedem stavkov Brahmsovega «Nemškega Rekuiema» lirično - rapsodičnega značaja je iskrena izpoved skladateljeve duševnosti, ki je pri opisovanju življenja, smrti in večnosti vedno iskren. — V Brahmsovi glasbi ni nič narejenega, vse je postavljeno na zdravo osnovo in lepota njegovega dela izhaja iz umerjenega in izklesanega izraza, do katerega je skladatelj prišel šele po dolgih borbah. Enostavna lepota melodij in uporaba polifonije, ki se mestoma približuje Bachovim umetninam (n. pr. dvojna fuga na koncu 6. stavka), postavlja «Nemški Requiem» v vrsto najlepših del duhovne glasbe. Čudovito lepoto izraza je skladatelj dosegel zlasti v finalu «Srečni so mrtvi», v finalu ki z veličastnim mirom zaključuje mogočno delo.

Prva izvedba Brahmsovega «Nemškega Requiema» v Trstu pod vodstvom dirigenta Karajana predstavlja znamenit dogodek tudi glede na dejstvo, da nam je umetnino predstavil ansambel, ki ga danes lahko imamo za najboljšega interpreta tega dela v Evropi. O dirigentu Karajanu in njegovih tehničnih in muzikalnih vrlinah je bilo do danes napisanih že lepo število besed in bi mi težko dodali še kaj več. Spomnimo le na dejstvo, da je znal dirigent nedosežno lepo in dognano izklesati Brahmsov specifični izraz.

Mešani zbor dunajskega «Singvereina» je lepo uglašen ansambel, ki preseneča zlasti po svoji odlični tehnični pripravi in skrbni podreditvi dirigentu. V primerjavi s simfoničnim orkestrom tržaške Filharmonije naj rečemo, da smo od dunajskega orkestra pričakovali skoro nekoliko več — mogoče bi celotni ansambel lepše zvenel v primernejšem koncertnem prostoru. Izmed orkestralnih skupin, med katerimi so zlasti godala izvrstna, smo nekoliko več preciznosti pogrešali pri pihalih. Oba solista: Hanny Mack in Hans Braun sta se lepo vključila v celoto s svojim muzikalno podanim izvajanjem.

Pričakovali smo, da bo tak umetniški dogodek, kakor je bil petkov koncert, privabil v gledališče «Verdi» več publike. Pri tem se nam ponovno vsiljuje misel, da bi morala gledališka uprava znižati ceno vstopnic, ki so zares predrage. Ne bi smeli pozabiti, da končno obiskovanje koncertov ni luksuz, marveč potreba in bi morebitni deficit, ki bi se mogoče pojavil zaradi znižanja, morala pokriti javna uprava.

Kongres geografov FLRJ

V Skoplju se je začel v petek drugi kongres geografov Jugoslavije, ki se ga razen 250 geografov iz vseh delov države udeležujejo tudi prof. G. Harris z univerze v Chicagu, g. H. Wilkinson, univerzitetni docent na univerzi v Liverpoolu, francoski geograf Andree Blanc in drugi gostje.

Razkuževanje vode rešuje tisoče življenj

V spoznanju, da je razkuževanje pitne vode ključ za uspešno pobijanje epidemije tifusa, sta Wallace in Tierman pred 40 leti sestavila aparat za razkuževanje vode s klorom v vodovodih - Z napravo «WT klorinator» razkužijo 50 odst. pitne vode po vsem svetu

95 od sto primerov boš našel v vodi, ki teče po ameriških vodovodih, klor, s katerim tam razkužujejo vodo, za kar pripisujejo zasluge Charlesu F. Wallaceu in Martinu F. Tiermanu, ki sta se med prvimi v Združenih državah borila proti nalezljivim boleznim.

To borbo sta Wallace in Tierman začela pred 40 leti, ko je v Ameriki umrlo za tifusom 20 tisoč bolnikov na leto zaradi okužene vode. Danes se je znižalo število teh žrtev na komaj 200.

Dolgoletni poskusi Wallacea in Tiermana so današnjo tehniko obogatili s tako imenovanim aparatom WT (Wallace in Tierman), ki z malenkostno količino klora razkužuje milijonkrat večjo količino vode. Razkuženje vode s to pripravo stane zato le malenkost, vsega nekoliko centov na leto po osebi. Ta uspeh nas spet prepriča, kako podjetnost in iznajdljivost lahko trajno koristita skupnosti. Zdravstveni strokovnjaki splošno priznavajo, da se morajo predvsem zahvaliti razkuženju vode s klorom, da je od leta 1910 smrtnost zaradi tifusa in tifusu podobnih bolezni v Združenih državah padla za 99 odstotkov. Ta uspeh so dosegli, še preden so iznašli novo uspešno zdravilo proti tifusu, kloromicetin.

Naprava za razkuženje vode, ki sta si jo zamislila Wallace in Tierman, je torej zelo uspešna in razmeroma poceni. Izdelujejo jo v vseh velikostih, od najmanjše, ki razkužuje eno galonov na minuto. Tako imenovani «klorinator» torej lahko razkuži kotliček za pranje posode ravno tako kot plavalni bazen. Najbolj rabijo ta aparat v industriji, kjer s klorom očiščujejo vodovode od greza in uničujejo mala bakterijska gnezda v papirju, tkaninah in linoleumu. Iznajditelja naprave za razkuženje vode, Wallace in Tierman, ki sta širila uporabo tega aparata, sta po značaju zelo skromna. Wallace pripisuje uspehe za razkuženje vode bolj tistim, ki so to organizirali in ki izvajajo razkuženje, t. j. inženirjem in funkcionarjem krajevnih zdravstvenih uradov in upravi za vodno oskrbo, kot pa svoji napravi. Niti Tierman, ki vodi podjetje, ki izdeluje aparate za razkuženje vode, si ne domišlja pri vsem tem, da se mu je posrečilo, da je dosegel s temi napravami tako velik uspeh, pač pa se zaveda, da so ti njegovi stroji zelo potrebni.

Wallacea je leta 1940 Združenje ameriških industrijcev štelo med 19 največjih ameriških iznajditeljev. Wallace ni trgovec. On je sicer podpredsednik družbe, ki izdeluje te naprave, toda se udeležuje odborovih sej le čisto formalno. Ko začnejo razpravljati o poslovanju podjetja, po navadi kar zgine s pripombo: «Menda me ne boste potrebovali» in odide v svojo delavnico, kjer se ukvarja z novimi iznajdbami. Mož je že prijavil nič manj kot 54 patentov in prav sečaj izpolnjuje še 74 drugih, ki so jih zaupali njemu in njegovim sodelavcem.

Seveda je veliko vprašanje, če bi Wallaceove iznajdbe, predvsem omenjeni «klorinator», kaj koristile milijonom Američanov brez Tiermanovih gospodarskih sposobnosti, kajti kot finančnik je Tierman vsekakor bolj praktičen kot pa njegov prijatelj Wallace. Na podlagi vzajemnega zaupanja sta Wallace in Tierman razvila in zgradila, kot se zdi, svoje brezhibno sodelovanje. Drug drugega sta spoštovala tako, da je bil vsak od njiju popolnoma samostojen in neodvisen v svojem delokrogu in zasebnem življenju.

Wallace in Tierman sta se prvič srečala leta 1909, ko se je pokazala velika potreba po razkuženju vode s klorom. Tečaj so le megleno razumeli pomen in koristne lastnosti klora. Poprej so ljudje na razne načine shranjevali, precejevali, prekuhavali, destilirali, filtrirali vodo ali devali vanjo razne trave in dišave, da bi imela boljši okus, da bi bila videti lepša in bi bolje dišala in morda včasih tudi zato, da bi bila bolj zdrava.

Leta 1909 je Tierman kot kemik vstopil v kemično podjetje «Gerard Ozone Proces Company» v New Yorku, ki je skušalo razkužiti vodo z ozonom, neko vrsto kisika. Kot član komisije za pobijanje tifusa v pensilvanskem industrijskem mestu Pittsburg je Tierman spoznal, da je razkuženje pitne vode ključ za uspešno pobijanje nevarne epidemije. Na svojem novem mestu se je kmalu seznanil z nečakom predsednika družbe, Wallaceom, ki je v podjetju delal kot mehanik. Oba mlada moža sta delala v istem prostoru in sta postala dobra prijatelja.

Charles F. Wallace

Martin F. Tierman

Leta 1911 je Tierman, ki si je tečaj prihranil 1000 dolarjev, predlagal Wallaceu, ki je imel 800 dolarjev, ustanovitev trgovske družbe z enakimi deleži, da bi sama vodila izdelavo in prodajo naprav za razkuženje vode. Družba se je zelo dobro obnesla. V prvih dveh letih se je temeljna glavnica podjetja skoraj podvojila.

Ravno v tem času so si zdravstvene oblasti prizadevale, da razkužijo pitno vodo s klorom, ki so ga čobivali iz apna. Klor je bil sicer dober, vendar so se mučili, da bi z njim pravilno ravnali. Skušali so ga uporabiti v plinski obliki. Tierman je s svojimi vztrajnimi poskusi deloma uspel.

Ko so hoteli razkužiti pitno vodo na področju Jersey Cityja na obrežju reke Hudson nasproti New Yorku, je Tierman predlagal ravnatelju mestnega zdravstvenega urada, naj poskusijo razkužiti vodo s klorovim plinom. Ravnatelj je pristal, ko mu je Tierman ponudil, da bo v ta namen izdeloval poseben aparat in je jamčil, da bo ta pravilno deloval. Zaradi izdelovanja te prve cevi za klorno razkuženje pitne vode je tvrdka Wallace et Tierman skoraj gospodarsko propadla. Nato se je Wallace lotil dela, da bi iznašel stroj za razkuženje vode s klorovim plinom. Pri prvem poskusu mu je aparat razletel pred nosom, tako da je komaj ušel nevarnosti, da ga zaduši klorov plin. Vendar je Wallace nadaljeval s svojimi poskusi.

V začetku leta 1913 so izgotovili Wallaceov in Tiermanov aparat za razkuženje vode. Ko so z njim puščali klorov plin v nesnažni potok, je vičel ravnateli mestnega zdravstvenega urada, kako se v njem dvigajo plinski mehurčki, je zavohal klorov duh in je potrdil, da je voda pravilno pomešana s klorom.

Kmalu je Tierman dobival številna naročila za novi razkužni aparat. Mesto Standford v vzhodni državi Connecticut ima vodovod, po katerem ne teče voda enakomerno. Zato je uprava vodovoda hotela imeti napravo za razkuženje, ki naj bi prilagodil oddajo klora menjajoči se količini vode po vodovodnih ceveh, da bi ostalo razmerje klora v vodi vedno enako. To je dalo Wallaceu povod, da si je izmislil avtomatično zaklopko, ki je pripomogla, da je «W et T klorinator» sčasoma postal najbolj priljubljena naprava, s katero razkužujejo 50% pitne vode po vsem svetu.

Prvi vzorec tega stroja so izdelali v treh ali štirih dneh. Stroj žene mali električni motor in šest baterij za žepne svetilke. Že iz vsega začetka je skoraj popolnoma pravilno delal.

Po zaslugi Wallaceove iznajdljivosti in Tiermanove podjetnosti izdeluje zdaj njuna tvrdka neverjetno mnogo proizvodov na 15 različnih področjih. Tako izdelujejo svetilnike in druge svetlobne znake za pomorski promet, zdravila za kožo, hladilnike za pivo, razkuževalna sredstva za rane in mazila za opekline, naprave za konserviranje pomaranč, ki so zlasti med drugo svetovno vojno bile zelo koristne, in počobno.

Pri vsem tem sta se Wallace in Tierman najbolj proslavila s svojim strojem za razkuženje pitne vode. Upravičena je trditev, da so z njuno napravo rešili že tisoče življenj v Združenih državah in po ostalem svetu.

V Italiji so omejili porabo bakra, niklja in cinka

Italijanski gospodarski listi prinašajo celoten, zelo obširen tekst novega dekreta italijanske vlade, ki se nanaša na omejitve porabe bakra, niklja in cinka ter tudi njihovih zlitin.

Italijanski listi sicer ne komentirajo tega novega ukrepa, ki je pa brez dvoma posledica slabega gospodarskega stanja in predvsem zelo težke plačilne bilance. Te kovine so zelo dragocene in jih mora Italija uvažati predvsem iz dolarskega bloka. Brez dvoma je, da se bo ukrep poznal na proizvodnji predmetov široke potrošnje, kjer so porabili mnogo teh kovin za krasitev raznih izdelkov. Hkrati pa bo dobilo ministrstvo za industrijo in trgovino novo orožje in nov močan vpliv na celotno proizvodnjo.

MONTAŽNE HIŠE vzbujajo veliko pozornost NA ZAGREBŠKEM VELESEJMU

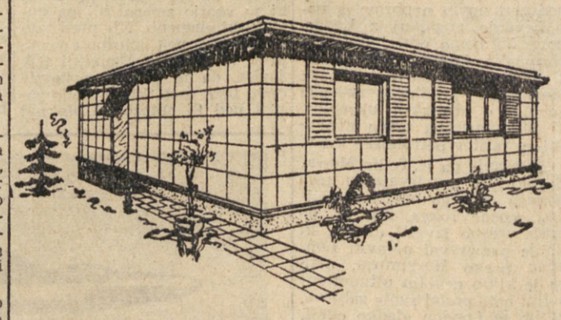

Blizu «gradbenega» paviljona na velesejmu je vedno prav veliko ljudi, ki si hočejo ogledati razstavljene montažne hišice. To tudi ni čudno; mnogo jih je, ki čutijo tudi na svoji koži težke posledice vojne in z njimi povezane stanovanjske krize.

Prav poleg paviljona gradbene industrije so postavljene. Tri objekti so: mala hišica: proizvod podjetja «Beton» iz Novega Sada, montažna tvornična dvorana in še ena montažna hišica, proizvod podjetja «Izolit» iz Zagreba.

Prva hišica je nekaj večja, saj obsega dve sobi s kuhinjo in vsemi potrebnimi pritiklinami. Ta je zelo odporna proti vročini; grajena je iz lesne volne in cementa. Poleg tega je zelo topla, ima pa tudi to lastnost, da je grajena iz materiala, ki le zelo slabo propušča zvok.

Druga hišica, proizvod zagrebškega podjetja, je nekoliko enostavnejša. Pravzaprav je polmontažnega značaja, ker je obmetana na roko. Vendar ima ta način gradnje mnoge prednosti in predvsem eno — nizko ceno. Za to se pa zanima prvenstveno vsak obiskovalec, pa naj je domačin ali je prišel iz tujine. Taka hišica stane, če ima eno samo sobo, 145 tisoč dinarjev, z dvema sobama 175 tisoč, a s tremi 210 tisoč. Nekaj teh hišic bodo prodali tudi v inozemstvu in bodo stale okoli 300 tisoč lir.

Podjetja, ki grade te montažne hišice, so sicer še mlada in jih zaenkrat še ne napravijo dovolj. Vendar se proizvodnja veča iz leta v leto, tako da bodo lahko prav kmalu zadovoljila vse domače potrebe. Zelo solidna izdelava in nizka cena pa bo za te hišice brez dvoma velika reklama tudi na tujem trgu.

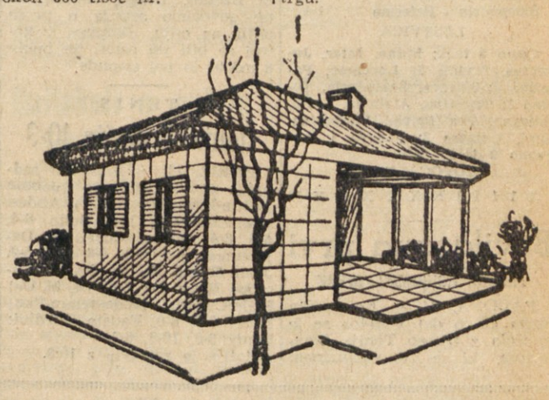

Taborišče v Isernii. Na skrajni levi v prizemlju klet, kjer so bili sestanki.

Stato civile - stan: coniugato; professione - *poklic:* impiegato... ali je to dvojezičnost?

JOŽE JAZBEC

Svoje predpoldansko delo sem opravil in sedaj sem prost do 3 ure popoldne. Do kosila imam še več kot poldrugo uro časa in kam naj se do tedaj spravim. Pa se spomnim, da bi to lukenjo do kosila izpolnil s tem, da grem obnovit svojo osebno izkaznico, prej ali slej mora biti itak tudi to delo opravljeno. Stopim torej do županstva, kjer stoji pred vhodom občinski sluga ali mešo, kakor mu sicer pravimo. Že na obrazu se mu pozna, kako uživa krasno septembrsko sonce in da nima nobene volje vstopiti v zadušene prostore hiše občinskega očetov. Lepo ga pozdravim tudi po slovensko, se razume, in on lepo odzdravi, prav tako po slovensko, se razume. Pri tem pa s tako virtuoznostjo dvigne roko, da res ne veš, ali je salutiral (pa zakaj ne bi? saj ima službeno kapo na glavi), ali je dvignil roko skrčeno v komolcu in hoče dlan naznačiti z pest ali naj pomeni njegova gesta oni nostalgičen pozdrav, ki je bil pred desetimi leti v navadi na našem županstvu in tudi drugod. Njegov neprikriti odpor, da bi pri tako lepem vremenu vstopil v temne prostore županstva, je očitno naletljiv in ker imam do kosila še dovolj časa, ga povabim na časo piva na zapeljiv vrt sosedne gostilne. Mož se ne pusti dolgo prositi in kakor bi trenil že sedi v prelepi senčici, pred nama pa se penita dve polni čaši zlatega piva.

«Kakor», ga pobaram, «ali bom tudi sedaj dobil dvojezično izkaznico, če jo zahtevam?»

«Kaj zahtevam, pa če je zahteva ali ne. Sploh nimamo drugačnih izkaznic kot samo dvojezične. Pri nas na županstvu je pravica za vse enaka! To je demokracija. Bravo, ta bi bila lepa, da bi dajali različne osebne izkaznice, na zahtevo, kakor bi kdo hotel, da bi se že po izkaznici poznalo ali si Slovenec ali Italijan! Ne, ne, pri nas ni tega; enakopravnost, demokracija.»

Sluk, pa je šlo zlato pivo po suhem grlu mešota. Pa saj si ga je tudi zaslužil. Tako jasnih in načelnih besed, ki ne dopuščajo nikakega ugovora, že dolgo nisem slišal, toda kaže, da jih tudi zlepa ne bom več kmalu slišal, kajti mešo je vstal in z izgovorom, da mora še predpoldne nekaj službenega opraviti, mi kar zgine izpred nosa. Nemara je bilo le preveč načelnosti v njegovih besedah in se je mož zbal, da bi se najin pogovor, ki se je tako obetajoče začel, razpletel v širino in bi bilo treba zavzeti še kako drugo načelno stališče. Zakaj bi brez potrebe mučili kristjane? Sicer pa, kaj hočem še več? Saj sem dejal, da tako izklesanih in jedrnatih besed že dolgo nisem slišal. In mož ima vsekakor prav! Srečaš mešota, ga povabis na pivo, lepo govorita slovensko, da, celo na županstvu samem govoriš slovensko s kakim uradnikom, dobiš dvojezično osebno izkaznico ne da bi bilo treba, da se za to prepiraš, krasno septembrsko sonce itd., ali niso to imenitne pridobitve, o kakršnih se ti za časa podeštatov še sanjalo ni!

Pri vsem soncu me kar mraz strese, ko se spomnim na one čase, ko je vedril in oblačil v naši občini podeštat s celim krdelom svojih črnih srajc. Pišem se Jazbec in sem tukaj rojen, kot so bili tukaj rojeni moji predniki — tudi Jazbeci. Pa ti dobim nekega dne dekret, da se mi je moj priimek izpremenil v Tasso. Da je prefektura v Trstu izpreminjala priimke, sem že dolgo vedel saj je bilo te dobrote deležno že vse polno mojih znancev in na račun raznih spakedranк sem se tudi že večkrat smejal. Toda običajno se je prefektura zadovoljila s tem, da je prifliknila tvojemu priimku kak i za končnico, tvojemu bratu pa kak to, kar tako zaradi raznoličnosti in da bi ne bilo zamenjav. Toda, da me prekrstijo iz Jazbeca v Tassa, je bilo le prehudo. Šel sem torej k podeštatu, da mu povem svoje mnenje, toda bolje bi bilo, da bi ne bil šel. Ozmerjal me je, da sem nehvaležen, ignorant in sovversivo, kaj res da ne vem, kdo je bil Tasso? Tasso, Tasso, Tarquasso, Tarquasso Tato, tisti pesnik, ki je spisal Gerusalata liberemme?.

«Ja, oprostite, gospod podeštat,», mu odvrnem, «res ne poznam tega pesnika.»

«No», pravi, «potem pa si to zapommite in vi in vaši otroci bodite ponosni na tako krasno ime. In poleg tega vedite, da se je tudi devinski princ prekrstil in se piše sedaj Torre Tasso».

Ta argument je seveda izbil sodu dno; sicer res nisem razumel, po kaki liniji pridem z devinskim princem v žlahto, toda če se je sam princ Turn Taxis, ki ima v svojem rodovniku več dokázanih prednikov kot jaz, prekrstil v Tassa, zakaj bi jaz zametaval to žlahtno ime, da bi mi namesto njega dali kak lasbicci ali lasbicio? Sicer pa pustimo te grde spomine. Sedaj mi je Palutan zopet vrnil moj slovenski priimek in sedaj se lahko požvižgam na vse Tarquasse Tate in Torre in Tasse in sem zopet Jazbec.

Med takim in podobnim razmišljanjem bi bil kmalu pozabil, kam sem bil pravzaprav namenjen. Plačam in grem na županstvo: nič podeštatov, nič črnih srajc, nič Mussolinijevih slik, temveč mlada svetlolasa uradnica, ki ti lepo slovensko odgovori na tvoje vprašanje.

Občinski uradnici, ki je izredno ljubezniva, pojasnim, po kaj sem prišel, in vse kaže, da tudi one fašistične birokracije ni več. Povem, da sem Jazbec Jožef rajnkega Franca, uradnik, oženjen, izročim ji svojo staro osebno izkaznico, podpišem to in ono tiskovino in čakam na nadaljnja vprašanja. Nič, — prav ljubeznivo mi reče uradnica, da je župan (slučajno) v uradu in da bom lahko takoj dobil novo izkaznico. Neverjetno, si mislim, pa naj kdo reče...

Da bi čas čakanja hitreje minil, stopim še enkrat v bližnjo gostilno in resnično mi je žal, da ne vidim nikjer v bližini mešota, da bi mi delal družbo. Toda v tako prijetnem razpoloženju, v hladni senci kostanjev in pri kozarcu piva beži čas izredno hitro, in ko se vrnem na županstvo, mi že znana uradnica izroči novo osebno izkaznico z vsemi pečati in podpisi. Mešo mi je sicer svečano zatrdil, da so vse izkaznice dvojezične, in njegove odločne besede niso dopuščale nikakih dvomov, toda — ne vem, kako bi rekel, mogoče iz radovednosti, pogledam svojo novo izkaznico, in kaj vidim? Cognome — priimek: Jazbec; Nome — ime: Giuseppe: Padre — ime očeta: fu Francesco; Stato Civile — stan: coniugato; Professione — poklic: impiegato, in tako naprej.

«Já, strela», si mislim, ne mislim, rečem in sicer precej glasno, «kakšna dvojezičnošt pa je to?»

«Ja, oprostite, takšne so pač tiskovine», pojasni gospodična.

«Kakšne tiskovine», pravim, «tu ne gre za tiskovine. Vi ste tiskovine izpolnili v italijanščini, pa je konec!» «Jaz sem Jazbec Jožef, moj oče je bil Franc, jaz sem uradnik; vi pa ste napisali Giuseppe in Francesco in implegato in kaj jaz vem še kaj. Oprostite, da sem nekoliko glasen.»

«Nič hudega, nič hudega», mi reče ustrežljivo uradnica, «glejte, stvar je taka, da mi ne smemo vpisati imen drugače, kot stoje v krstnem listu in v vašem krstnem listu je pisano, da ste Giuseppe.»

«Zbogom», pravim, pravim in grem. Ne grem, tečem, bežim, ker, čeprav sem po naravi miren, dolgo bi ne mogel več prenašati take makiavelistične razlage novega birokratizma tipa BUSZ-FTT.

Kakor tisti stari konj, ki je navajen hoditi v svoj hlev, ne da bi ga bilo treba voditi, tako sem tudi jaz brez vsakega pomišljanja zopet krenil v bližnjo gostilno: v kratki urici sem že tretjič na tem lepem vrtiču. Kje pa je mešo? mi šine v glavo, sedaj bi moral biti tukaj s svojimi izklesanimi načeli. To bi mu jih bil povedal nekaj gorkih o njihovi občinski enakopravnosti in demokraciji.

Kakor mojster Smola v «Lumpaciju vagabundu», sem se tudi jaz odločil, da ne bom več pil piva in zato naročim pol litra vina, čeprav sem spil že več vrčkov piva, čeprav sem sam brez mešota, ki bi mi lahko pomagal pri pitju, in čeprav ni ravno primerna ura, da bi se človek vrgel v pijačo, toda na jezo je zdravo piti, priporočajo izkušeni zdravniki.

In tako sedim zopet v hladni senčici in nemoteno premišljujem: to je torej naša pridobitev, oziroma njihova dvojezičnost, enakopravnost, demokracija in kaj jaz vem, kaj še. Koliko grenkih sem moral slišati od podeštata, ko sem protestiral proti priimku Tasso, koliko sem se moral boriti s tajnikom, da so mi mojo prvo hčerko krstili za Sonjo! Pravzaprav sva z ženo hotela, da bi bila Jašna, pa je takratni občinski tajnik zarohnel «niente Jasna. Gelsomina bomo napisali» pravi. Jaz pa «niente Gelsomina, Jasna naj bo, pa nič drugače.» Pa je le bilo drugače: on je vztrajal pri svoji, jaz pa pri svoji, končno pa sva začela oba popuščati in s pomočjo prisotne botre smo se zedinili na Sonjo, toda v bukve so napisali Sonia. Neki moj prijatelj je hotel dati svoji hčerki ime Volga. Jaz bi moral biti za pričo na županstvu in ker sem imel že nekaj izkušenj v teh zadevah, sem z njim stavil, da ne bo uspel; on pa da bo. In res grémo na županstvo in vse teče kot po maslu: tajnik niti malo ne protestira. Ko smo pa podpisovali zapisnik, smo videli, da je tajnik vpisal punčko za Olgo. No ja, je pač slabo slišal. Ko se mi je rodil sin in sem ga prijavil na županstvu, sem odgovoril tajniku na njegovo vprašanje, kakšno ime hočemo dati otroku: «Kajtimar.» Mož pa je razumel slovenski (kaj ne bi, saj je bil nekje iz Istre), samo delal se je, kot da ne razume niti besedice. Sedaj pa je pozabil na svojo linijo in zavpije nad mano (po italijanisko seveda): «Vam bom že jaz pokazal, če mi je kaj mar ali ne. Jaz sem tukaj uradna oseba...» in njegove zgovornosti ni hotelo biti konca, dokler ga nisem prekinil, da nisem prišel na občino, da bi se prepiral, temveč, da prijavim rojstvo sina, in če že noče drugače, pa naj se fant kliče Janez. To je srboritega tajnika očitno pomirilo, nakar je napisal v knjigo rojstev «Giobatta». Kaj mu hočete? S takimi sistemi poide potrpljenje vsakemu svetniku in mučencu.

Pa kaj bi se prepirali tudi za take stvari, saj smo vsi vedeli, vštevši tajnika in podeštata, da je Giuseppe Jožef, Francesco Franc, Andrea Andrej itd. Nihče pa si ni tedaj mislil, da bo prišla čez nekaj let na Kras uprava BUSZ-FTT, ki tega ne bo vedela.

VREME

Iz južne Francije je na naše področje vdrl val atlantskega nizkega zračnega pritiska. Za danes je predvidevati pooblačitve, razen morda manjših izjem v dopoldanskih urah. Niso izključene tudi nadaljnje padavine. Toplota se bo nekaj znižala. Včeraj je bila v Trstu najnižja temperatura 18.8, najvišja pa 22.8.

RADIO

Opozarjamo vas na naslednje oddaje: **Jug. cona Trsta:** 13.45: Beethoven: Leonora; 18.30: Richard Strauss: Don Juan. — **Slovenija:** 13.00: Lahka orkestralna glasba; 22.30: Nekaj modernih plesnih melodij. — **Trst II.:** 18.39: Iz Hacaturjanovih skladb; 22.45: Scherzi in capricci. — **Trst I.:** 14.10: Jazz; 23.30: Plesna glasba.

17. KOLO JUG. NOGOMETNEGA PRVENSTVA

Težke zmage vodečih

Crvena zvezda v Zagrebu, Dinamo v Subotici, Hajduk doma - Prva točka Partizana - Razpoložena Mačva

Sedemnajsto kolo jugoslovanskega nogometna prvenstva je poteklo brez velikih presenečenj. Karakterističen pa je močan odpor, ki so ga vodilne enajstorice naletele pri outsiderjih. Poleg tega moramo omeniti katastrofalni poraz Sarajeva proti predzadnjemu z lestvice - Mačvi.

V Zagrebu CRVENA ZVEZDA le s srečo odnesla obe točki proti BORCU. Nastopila je brez svojih asov Stankoviča in Mitiča, bila prvi polčas enakovredna, dala ob zelo lepi igri edini gol (Kostič v 25 min.) ter se nato v drugem delu igre branila pred nevarnimi prodori domačinov. Pri Beograjčanih so zadovoljili Diskič, Djajič in Mrkušič, pri Borcu Kralj, Kraič in Medved.

DINAMO je v Subotici zmagal proti SPARTAKU z 2:1 (2:0), čeprav bi rezultat prav lahko bil tudi obrnjen. Zlasti v drugem polčasu so imeli domači igralci v svojih rokah skoraj vso igro in je le zagrebški vratar reševal kritične situacije.

30.000 ljudi je gledalo beograjski derby med Partizanom in BSK, v katerem so vojaki dobili po petih zaporednih porazih prvo točko v jesenskem delu prvenstva. Tekma je bila živahna in razburljiva, vendar ne lepa. Prvenstvena borba dveh izenačenih nasprotnikov z mnogimi zamujenimi priložnostmi.

Z lepo, enostavno in hitro igro se je VOJVODINA uspešno upirala v Splitu HAJDUKU, ki pa je vendarle zmagal zahvaljujoč Arapovičevemu golu v 10 minuti. Hajduk je navzlic vsemu bil kvalitetnejša enajstorica na igrišču, a svojih sposobnosti ni znal izpovedati v številkah.

Mačva je danes navdušila domači Sabac. Pokazala je najboljšo igro svoje kariere in naravnost osmešila navadno zelo solidno enajstorico Sarajeva, ki pa je z rezultatom lahko zadovoljna. Golov bi namreč moralo biti po zrelih šansah še nekaj več. 7000 gledalcev!

TABELA PRVI LIGE

Dinamo	17	14	2	1	38:12	30
Crv. zvezda	17	12	1	4	39:18	25
Hajduk	17	11	3	3	35:19	25
Partizan	17	7	3	7	27:22	17
Lokomotiva	17	6	5	6	26:23	17
Sarajevo	17	5	6	6	20:31	16
Borac	17	6	3	8	23:24	15
B S K	17	5	4	8	17:19	14
Vojvodina	17	6	2	9	17:23	14
Spartak	17	6	2	9	14:30	14
Mačva	17	5	3	9	19:22	13
Napredak	17	1	2	14	15:47	4

REZULTATI TEKEM DRUGE LIGE

Tekstilac - Rudar	5:2 (2:0)
Budućnost - Bokelj	3:0 (0:0)
Velež - Radnički (Z)	4:1 (3:1)
Odred - Proleter (Z)	4:1 (3:1)
Metalac - Zagreb	0:0
Željezničar - Kvarner	1:0 (1:0)
Vardar - Dinamo (Pančevo)	2:0 (1:0)

TABELA

Vardar 34, Budućnost 33, Rabotnički 32, Velež 29, Radnički 29, Kvarner 28, Metalac 27, Proleter (O) 27, Odred 26, Željezničar 24, Dinamo 23, Zagreb 23, Proleter (Z) 19, Rudar 14, Tekstilac 12, Bokelj 8.

Žetev v jeseni

17-letna Homolja disk 43,48 metra — Pecelj 10.7 na 100 metrov

BEOGRAD, 24. — Na lahkoatletskem mitingu v Novem sadu je poleg drugih dobrih rezultatov bil izenačen tudi državni rekord na 100 metrov. Pecelj je progo pretekel v 10.7. V finalu ekipnega lahkoatletskega državnega prvenstva je v Varaždinu postavila 17-letna Matilda Homolja (Senta) nov državni rekord v disku za ženske - 43.48 metrov. Prejšnji rekord je imela Julija Matej (1.05 m slabše od sedanjega).

PRESENEČENJE V PRATERJU

Nemčija-Avstrija 2-0 (0-0)

DUNAJ, 24. — V prvem povojnem nogometnem dvoboju je Zahodna Nemčija premagala Avstrijo z 2:0 (0:0) in s tem priredila eno največjih presenečenj zadnjega časa.

Nemci so prišli v vodstvo v 3. minuti; vsi napori domačinov, ki so težili k izenačenju so bili zaman. Tri minute pred koncem tekme pa so Nemci, celo povišali rezultat Tekma je bila zelo živahna ter napeta in se 61.000 gledalcev vsekakor ni dolgočasilo. Policija je prepovedala pred tekmo igranje himen, vendar ni bilo nobenih incidentov.

Ascari prvi v Modeni

MODENA, 24. — Alberto Ascari je zmagal na mednarodni avtomobilski dirki v Modeni pred Argentincem Gonzalesom. Zaradi tehničnih defektov je od 15 tekmovalcev odstopila sedmorica, med njimi Villoresi. Zmagovalec (Ferrari) je prevozil 66 krogov (250.800 km) v 2 urah 9'23", povprečno 116, 302 km na uro.

Kako dolgo še?

Na mizi imamo dve pismi. Eno nosi datum 22. septembra 1950, drugo 21. septembra 1951. Pošiljatelji isti, enaka je tudi vsebina. Začenja se takole: In risposta alla vostra lettera, ci spiace doverVi comunicare che... (v odgovor na vaše pismo Vam na žalost sporočamo). V našem arhivu bi našel še nekaj podobnih izvodov, od katerih vsak pomeni zavrnitev naše upravičene zahteve po novinarski vstopnici za tekme, ki jih Triestina igra na domačem stadionu. Vsako leto se uprava kluba izgovarja, da mora skrčiti na minimum novinarska mesta, vendar kolikor nam je znano, se še ni dogodilo, da bi kateri koli dnevnik ostal brez nje. In to ne samo tisti, ki se tiskajo pri nas.

Taka diskriminacija je možna pač samo v Trstu. Drugod si takega šovinizma niti predstavljati ne morejo, posebno še, ker je nemajhen del denarja, s katerim se nogometni klub Triestina drži na površju, prišel iz rok tržaških Slovencev. Kako dolgo še?

* * *

ESSEN, 24. — Nemčija je premagala v boksu Irsko s 14:6. Gledalcev 18.000 (skoraj konkurenca Beogradu!).

KRAŠKI POKAL V POLNEM ZAMAHU

Zmage treh favoritov

ILIRIJA - SV. KRIŽ 1:0 (1:0). Dvoboj med izurjenejšimi igralci Ilirije in podjetnimi mladeniči Sv. Križa se je končal, kot se to rado zgodi, z zmago prvih. Edini gol dneva je padel na zelo banalen način: žogo ima Kodrič, ki ne najde boljšega, kot da jo pošlje lastnemu vratarju. Strel je bil premočan in se je moral Vido ni pošteno iztegniti, da je preprečil avtogol. Slabo odbito žogo je levo krilo Bukavec brez težav poslal v mrežo.

KONTOVEL - ZARJA 3:1 (1:0). Kontovel je igral dobro, posebno njegov napad, ki ima glavno zaslugo za prijetno igro in zmago. Gole so dali: v 16. minuti Pertot II.; v 2. minuti drugega polčasa Starc II., v 30. minuti Kalc (avtogol) za Kontovel. Častni gol za Zarjo je zabil v 19. minuti z 11-metrovke Križmančič.

OPČINE - SESLJAN 4:2 (1:2). Enajstorica Skerlavaja v prvem polčasu ni bila niti senca one, ki jo poznamo iz tolikih bitk na zeleni poljani. Igralci so bili neurejeni, napadu niti ena ni uspela. Drugačno sliko je kazal drugi polčas, ko Sesljanu niti dobra obramba ni mogla preprečiti poraza.

VRSTNI RED: Kontovel 6 točk, Opčine 5, Ilirija 4, Zarja 1, Sv. Križ in Sesljan 0 točk. Sv. Križ in Sesljan sta odigrala eno tekmo manj.

Suharev : 10-3

BUKARESTA, 24. — Na mednarodnih tekmovanjih v lahki atletiki so bili doseženi nekateri zelo dobri rezultati: 100 m: 1. Suharev (SZ) 10.3 (izenačen evr. rekord); 2. Kolev (Bolgarija) 10.4 (nov bolgarski rekord); 3. Sanadze (SZ) 10.5. 800 m: 1. Bakos (Madžarska) 1:52.2. 5000 m: 1. Kazancev (SZ) 14:24.0. Stafeta 4x400: 1. Madžarska 3:15.0; 2. SZ 3:15.7. Kladivo: 1. Nemeth «Madžarska) 53.18 m. 100 m ženske: 1. Knikina 11.7 (novi evropski rekord).

***

BEVERLEY, (Kalifornija), 24. — V finalu teniškega turnirja za prvenstvo Pacifika je Ted Schoeder premagal Vica Seixasa v treh setih s 6:4, 6:4, 6:2. Moške dvojice (finale): Schoeder-Patty ; Seixas-Richardson 5:7, 6:3, 6:2, 7:5.

KONČAN JE KOŠARKARSKI TURNIR V CARIGRADU

Jugoslavija zmagala

Kot zadnjega nasprotnika so Jugoslovani premagali Turčijo z 52-38

CARIGRAD, 23. — Mednarodni turnir v Carigradu se je končal z velikim uspehom jugoslovanskih košarkarjev. Praktično si je Jugoslavija zagotovila zmago že po odločni igri proti Franciji (54:50), ki je bila ena najboljših državne reprezentance do danes. Zmaga pred tremi tedni proti isti Franciji torej ni bila slučajna, temveč plod velikega napredka.

Z visoko zmago nad tretjim favoritom turnirja, domačo Turčijo z rezultatom 52:38 (24:30), so odpadli vsi dvomi, ki so morda se obstajali glede najmočnejšega na tekmovanju. Ostali rezultati: Iran je premagal Italijo 46:40 (27:17), Francija pa Egipt s 77:43 (32:17). Končno stanje: Jugoslavija 12 točk, Francija 10 točk, Turčija 8 točk, slede Iran, Italija, Egipt in Avstrija.

Marzotto zrušil rekord

TRST, 24. — Velika množica gledalcev se je zbrala v nedeljo zjutraj ob cesti Trst-Opčine, kjer se je nad 100 avtomobilov vseh kategorij — od malih topolinov do zelo elegantne «Ferrari 2450», last grofa Marzotta, zmagovalca letošnje izdaje tradicionalne dirke — borilo za prvo mesto. Marzottov stroj, eden najboljših proizvodov, kar jih je danes na svetovnem trgu, je premagal lanskoletnega zmagovalca in dosedanjega rekorderja proge Cabianco, ki je na svojem «Osca 1100» kljub sijajni vožnji bil le drugi. Skupna lestvica vseh kategorij:

1) Marzotto Umberto (Ferrari 2450) 5'14"4, 102.922 km na uro, novi rekord; 2) Cabianca Giulio 5'19"1; 3) Cabianca Cesare (Osca) 5'40"3; 4) Comirato Alberto (Osca) 5'41"1; 5) Venezian Bruno (Osca) 5'44"3; 6) Tinazza Alfredo (Fiat Giannini) 5'52"; 7) Clocchiatti Aldo (BMW) 5'56"4; 8) Zannini Luigi (Fiat Giannini) 6'3"1; 9) Pasqualin Armando (Fiat Pasqualin) 6'3"4; 10) Rodenghi Fausto (Aurelia Gran Turismo) 6'6"1.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.30: «Zadnji ples» W. Holden, N. Olson.
Excelsior. 16.30: «Rdeče pero» L. Darnell, Ch. Boyer.
Fenice. 16.30: «Ognjeni obroč» R. Calvert.
Arcobaleno. 16.00: «Okinawa» R. Widwark, W. Palance.
Astra Rojan. 17.00: «Nikoli ne boš od nikogar» F. Lederer, S. Patrick.
Alabarda. 15.00: «Lepotice na kolesih» S. Pampanini, Della Scala.
Armonia. 15.30: «General je umrl ob zori» G. Cooper, M. Carroll.
Azzurro. 16.00: «Bagdad» M. O'Hara, P. Christian.
Belvedere. 16.00: «Pustolščina prihaja od morja» J. Fontaine, A. De Cordova.
Garibaldi. 15.00: «Dunajski ubežniki» Ph. Dorn, A. Hale.
Ideale. 16.00: «Roman Lilijane Russelove», A. Faye, Don Ameche.
Impero. 16.00: «Sama s svojim grehom» J. Schultze.
Italia. 16.00: «Adamovo rebro» K. Hepburn, S. Tracy.
Kino ob morju. 16.00: «Podzemlje San Francisca», H. Bogart, I. Derek.
Marconi. 16.30: «Cvetje v prahu» G. Garson, W. Pidgeon.
Massimo. 15.00: «Pepelka» W. Disney.
Novo Cine. 15.00: «Umazane roke» G. Ford, M. Fochs.
Odeon. 16.00: «Ni večje strasti» L. Parks, B. Hale.
Radio. 16.00: «Slaven lopov» A. Blyth, S. Tuits.
Viale. 14.30: «Ne zapusti me» I. Lupino, S. Forrest.
Savona. 15.30: «Zamenjan ljubimec - morilec» R. Russel, C. Trevor.
Vittoria. 16.00: «Car» R. Hayworth, G. Kelly.
Vittorio Veneto. 16.00: «Zajgrabte» C. Gable, A. Smith.

ZADNJA POROČILA

Mossadeghovi „direktni ukrepi“ za rešitev spora z Anglo-Iranian

V Majlisu ni dobil zaupnice, ker do glasovanja ni moglo priti zaradi premajhnega števila prisotnih - Opozicija kritizira - Obtožbe zaradi „zarote proti monarhiji“

TEHERAN, 24. — Vse kaže, da perzijska vlada še vedno išče način, kako bi pripravila angleške strokovnjake, da bi pognali v tek zapletene strojne naprave čistilnice nafte v Abadanu. Na posebni tiskovni konferenci v iranski prestolnici so danes povedali, da je Mossadegh na posebnem zasedanju obvestil parlamentarno komisijo za nafto o «direktnih ukrepih», ki jih namerava podvzeti za rešitev petrolejskega spora. Te «ukrepe» bo vlada danes zvečer odobrila in nato jih bodo pričeli takoj tudi izvajati.

V Teheranu med dnevom ni bilo mogoče izvedeti, kakšni naj bi bili ti novi Mossadeghovi ukrepi, ki naj bi kar naenkrat «pripeljali» k rešitvi vprašanja. Sele Seyed Ali Chayegan, član parlamentarne komisije za nafto, je povedal novinarjem, da bo vlada zahtevala «od angleškega tehničnega osebja v Abadanu, naj v enem tednu pove, če je pripravljeno delati za perzijsko državno petrolejsko družbo. Tisti, ki bodo odgovorili negativno, bodo izgnani». Nadaljeval je, da «vlada noče podvzeti novih naporov za nadaljevanje pogajanj z Londonom. Mi bomo odslej direktno postopali». Chayagan je ob zaključku potrdil, da bo v četrtek Mossadegh predložil zbornici poročilo o «direktnih ukrepih», ki jih namerava vlada uresničiti za rešitev petrolejske krize.

Vprašanje pa je, če bo Mossadegh uspel pri izvajanju tega svojega «novega načrta v politiki močne roke». Zdi se, da misli vseeno izvesti ukrepe ki jih je nameraval najaviti Londonu preko Harrimana, nato pa je kljub prvotni ultimativni obliki note poslal svoje zahteve, ki jih je London gladko odbil. Zdi se, da ga pri tej njegovi zadnji odločitvi niso preveč ovirali Harrimanovi «nasveti», temveč tudi položaj v parlamentu.

Tam namreč trikrat ni mogel dobiti pooblastila, da pošlje Londonu ultimat. Včeraj je znova sklical parlament, vendar ni prišlo do glasovanja o zaupnici, ker v Majlisu znova ni bilo zadostnega števila poslancev.

Na zadnjih zasedanjih parlamenta ni bilo predstavnikov opozicije. Včeraj pa so nekateri prišli in izrabili to priložnost za napade proti Mossadeghovi politiki, ki bi lahko privedla do gospodarskega kaosa.

Odločen je bil predvsem poslanec Mohammed Ali Shushari, ki je uporabil staro Mossadeghovo taktiko ob priliki njegovih prepirov z «Brati v Islamu». Sedaj namreč ta verska sekta grozi poslancu Shushariju, da ga bo dala ubiti. Včeraj je Shushari šel tako daleč, da je primerjal Mossadeghovo politiko v Hitlerjevo in Mussolinijevo. Oba sta pripeljala svoji ljudstvi v kaos in k uničenju zaradi prevelike gorečnosti, je dejal. Tudi Abdul Sahed Safai je izjavil, da je Mossadegh preveč razburljiv, da bi bil dober ministrski predsednik. Po njegovem prepričanju ne bo mogel rešiti petrolejske krize. Petrolejska industrija — je dejal — je na mrtvi točki: pomanjkanje tuje valute in sedanji gospodarski kaos bosta prisilila državo na kolena. «Prav to želi tudi Anglo-Iranian».

Kot znano se je Mossadegh zadnje čase pričel posluževati strogih ukrepov proti opoziciji, ki jo vodijo zmerni ali pa anglofilski elementi. Nje predstavnike zapira pod obtožbo «zarote proti monarhiji». Današnji tisk javlja, da je policija sestavila novo listo oseb, ki jih bodo zaprli pod to obtožbo. Listo naj bi izdelali po zaslišanju bivšega voditelja državne tajne policije, ki so ga aretirali prejšnji teden z istim izgovorom.

Kljub sedanjim pogajanjem s sovjetsko delegacijo, glede sklenitve novega trgovinskega sporazuma, pa pravijo listi, da je perzijsko tajno vojaško sodišče obsodilo 3 osebe na smrt, 4 pa na prisilno delo. Vsi naj bi bili sovjetski državljani. Aretirali so jih na meji z ZSSR. Uradni krogi teh vesti niso potrdili.

Na drugi strani pa pravijo dobro obveščeni krogi, da perzijska stranka pod moskovskim vodstvom, Tudeh, pripravlja v Teheranu «Kongres miru», ki naj bi se ga udeležili predstavniki iz 17 držav Srednjega vzhoda. Prosili naj bi še vlado za dovoljenje, vendar se vlada še ni odločila.

Vlada mobilizirala stavkajoče grške bančne uradnike

ATENE, 24. — Grška vlada je odredila danes mobilizacijo vseh bančnih uradnikov. Ti stavkajo, ker jim niso izpolnili obljube o zvišanju plač. Uradniki, ki jutri ne bodo prišli na delo, bodo morali pred vojaškim sodiščem odgovarjati pod obtožbo dezertacije.

Novo angleško mornariško letalo SWIFT na poskusnem poletu. To letalo je prvo letalo na reakcijski pogom z upognjenimi krili, ki ga bodo dobile britanske letalske sile. Gradijo ga tovarne Vickers-Armstrong in je opremljeno z Rolls - Royce «avon» reakcijskimi turbinami

Prvi razgovor Adenauerja s tremi visokimi komisarji

Razpravljali so o odločitvah, sprejetih v Washingtonu glede ukinitve okupacijskega statuta in zavezniške komisije ter vključitvi nemških oddelkov v evropsko vojsko - Razgovori bodo trajali še precej časa - Izjave Schumana

BONN, 24. — Nemški kancler Konrad Adenauer je pričel danes z glavnimi predstavniki zapadnih sil v Nemčiji s pogajanji, katerih cilj je nemško sodelovanje pri zahodni obrambi za ceno novih ukrepov, s katerimi se bo nemška samostojnost povečala.

Kancler se je razgovarjal s francoskim visokim komisarjem Andre Francois-Poncetom, Johnom Mc Cloyem, ameriškim komisarjem in Sir Ivone Kirkpatrickom, angleškim visokim komisarjem. Razgovarjali so se o odločitvah, ki so jih odobrili pred 14 dnevi trije zunanji ministri na zasedanju v Washingtonu. Trije visoki komisarji so obrazložili vse načrte glede sodelovanja 48 milijonov Nemcev iz zvezne republike v evropski obrambi.

«Uveljavljenje sporazumov med tremi vladami in zvezno republiko, bo imelo za posledico popolno izpremembo značaja odnosov med nemško zvezno republiko. Ti bodo vsebovali ukinitev okupacijskega statuta, skupno z ukinitvijo visoke zavezniške komisije». Tako se pričenja uradno poročilo, izdano takoj po teh razgovorih. To nadaljuje, da so trije visoki komisarji obvestili Adenauerja o namenih zunanjih ministrov, da vključijo Zahodno Nemčijo v zahodno obrambo v okviru sporazumov, ki jih pripravljajo v Parizu. Zaradi groženj proti Zahodni Nemčiji bodo ostale zavezniške vojske v zvezni republiki.

Prihodnji razgovor z Adenauerjem bodo imeli zavezniški predstavniki šele prihodnji ponedeljek. Ti razgovori bodo najbrž trajali nekaj tednov. V zvezi s svojimi pogajanji je Adenauer zahteval zaupanje nemškega ljudstva v njegovo politiko tudi za bodoče. To tudi tedaj, če ne bo mogoče razumeti vseh podrobnosti v političnih dogodkih, do katerih bo prišlo. «Nemčija potrebuje tudi zaupanje ostalega sveta», je dejal Adenauer.

V današnji številki «United States News and World Report» je objavljen intervju s francoskim zunanjim ministrom Robertom Schumanom. Ta je glede Nemčije med drugim izjavil: «Sedanji položaj Nemčije, predvsem pa dejstvo, da je ta država razdeljena in delno zasedena po sovjetskih silah, onemogoča sklenitev mirovnega sporazuma z Nemčijo». Schuman je nadaljeval, da bo mogoče odpraviti zahvaljujoč se njegovemu «poolu», vso dosedanjo kontrolo nad nemško industrijo. Marshallov plan je po njegovem ozdravil Evropo, ki naj bi bila velik invalid, na drugi strani pa je omenil, da bi vsako zmanjšanje ameriške pomoči povzročilo protiakcijo pri načrtu za oboroževanje. Nemške oddelke je treba vključiti v nemško vojsko, je končal.

Intervju novinarjem je dal tudi predsednik Bundestaga, Hermann Ehlers. Ta pa je predvsem razpravljal o vprašanju volitev na ozemlju obeh Nemčij, kot je predlagal Grotewohl. Njegove predloge se splača proučiti, je izjavil Ehlers in omenil, da se je pri njem pritožil Dickmann, predsednik vzhodnonemške zbornice, ker je zahodni tisk premalo propagiral Grotewohlovo zahtevo.

Opozoril je predvsem Angleže, da napori, po katerih bi prišli do volitev po celotnem nemškem ozemlju, ne pomenijo, da namerava zvezna vlada prekiniti svoje stike z Zahodom. Bonnska vlada se trudi, da bi vse nemško ozemlje prišlo pod okrilje zahodnih držav, je povedal predsednik Bundestaga.

Predsednik vzhodne ljudske zbornice, Johannes Dieckmann pa je danes ponoči govoril po berlinskem radiu, ki je pod sovjetskim nadzorstvom.

Med drugim je izjavil, da bi bilo «absurdno» zahtevati jamstva od sovjetskih oblasti za svobodno izvedbo volitev na vzhodnem področju. Sovjetske oblasti bi smatrale tako zahtevo kot žalitev — «in to opravičeno».

***

TOKIO, 24. — Na častno besedo so danes izpustili 4 japonske vojne zločince. Doslej so jih na ta način izpustili že 354.

***

LONDON, 24. — V angleški prestolnici se je pričela konferenca o surovinah. Na njej so prisotni predstavniki iz držav britanskega imperija. Konferenca bo trajala en teden.

Pontecorvo naj bi pripravljal eksplozijo sovjetske vodikove bombe

LONDON, 24. — Revija «Intelligence Digest», ki je že v januarju 1949 pisala da bo prišlo v juliju istega leta do eksplozije ruske atomske bombe, trdi v oktobrski številki, ki jo še pripravljajo, da bo prišlo v prihodnjem juliju do eksplozije ruske vodikove bombe. Pričetek verižne reakcije — povzroča najtežje vprašanje, ki ga je treba rešiti — bodo povzročili z eksplozijo atomske bombe. Revija trdi, da je to metodo iznašel atomski znanstvenik Bruno Pontecorvo, ki je izginil lansko leto iz Anglije in za katerega pravijo, da je v Rusiji.

400 tisoč ton žita ZDA so poslali v Indijo

WASHINGTON, 24. — Po poročilu indijskega odposlanstva za oskrbo v Washingtonu, so poslali od junija dalje, ko je odplula iz ameriških pristanišč prva ladja z žitom v Indijo, v okviru ameriškega posojila Indiji, 400.000 ton pšenice.

V septembru bo Indija prejela skupno 250.000 ton pšenice od tega so že poslali 40.000 ton. Poleg pšenice so ta mesec poslali Indiji 39.213 ton milo, to je neke vrste krušnega sorguma. Do konca meseca bodo poslali še 50.000 ton milo.

V avgustu so poslali iz ameriških pristanišč v Indijo 242.346 ton pšenice, julija pa 119.074 ton.

Četrt stoletja univerze Yale

NEW HAVEN, 24. — Letos slavi univerza Yale 250 letnico svojega obstoja. V zadnjem akademskem letu je univerza dobila nad 9 milijonov dolarjev daril (skoraj 6 milijard lir).

Univerza živi izključno od takih daril, ki jih napravljajo večinoma sedanji in bivši gojenci.

Predsednik univerze dr. Whitney Griswold je izdal poziv k nadaljnjemu podpiranju poslanstva kulture, ki so ga začele gojiti prve evropske univerze v XI. stoletju in ki ga je prevzela Amerika z ustanovitvijo univerze Yale.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

TOREK 25.9.1951

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30 in 23.05 — 6.45 Jutranja glasba do 7.30. 13.45 Beethoven: Leonora št. III. - uvertura. 14.00 Vedre melodije. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Vaugham Williams: Simfonija v f-molu. 18.00 Skladbe za kitaro. 18.15 Kulturni pregled. 18.30 Richard Strauss: Don Juan. 19.00 Pisan spored. 20.00 Donizetti: Lucia di Lamermoor, opera v 3 dejanjih. 22.00 Lahka glasba. 22.30 Plesna glasba. 23.00 Glasba za lahko noč do 23.30.

SLOVENIJA

5.00 Jutranja oddaja do 7.00. 11.00 Šolska ura. 12.00 Modest Musorgski: Slike z razstave. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Lahka orkestralna glasba. 14.00 Z mikrofonom sredi življenja in dogodkov. 15.10 Zabavna glasba. 18.00 Želeli ste - poslušajte! 19.15 15 minut tangov. 19.30 Iz kulturnega življenja po svetu. 20.00 Simfonični koncert Radia Ljubljana. 22.30 Nekaj modernih plesnih melodij. 23.00 Cesar Franck: Simfonija v d-molu. Jacques Ibert: Pristani.

TRST II.

11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Novi svet. 12.10 Rahmaninov: Cvetok mrtvih. 12.33 Rimski Korsakov: Festival v Bagdadu. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Saint Saens: Koncert za klavir št. 2. 18.39 Iz Hačaturjanovih skladb. 19.00 Mrmica pripoveduje. 19.15 Komorna glasba. 19.30 Operetna glasba. 20.00 Slovenski zbori. 20.20 Turina: Simfonična rapsodija. 20.30 Okno v svet. 20.45 Vesela glasba. 21.00 Vzori mladini - Henrik Ibsen. 21.30 Priljubljene melodije. 22.00 De Falla: Noči v španskih vrtovih. 22.26 Lahka glasba. 22.45 Scherzi in capricci. 23.00 Počasni valčki in tangi. 23.35 Polnočna glasba do 24.00.

TRST I.

11.30 Glasba iz filmov. 12.20 Briljantna glasba. 13.25 Slavni glasovi. 14.10 Jazz. 18.35 Ritmična glasba. 21.00 Johannes Brahms: Requiem op. 45. 22.45 Lahka glasba. 23.30 Plesna glasba.

Prva številka

«RADIO VESTNIKA» jugoslovanske cone Trsta

je v prodaji v vseh večjih prodajalnicah časopisov v Trstu

CENA 40.— LIR

TRIESTINA IZGUBILA V COMU

Vrh se počasi kristalizira

Z golom v vsakem polčasu je Como odpravil Triestino, ki ni vzbujala vtisa, da bi lahko zmagala. Pri gostih so namreč igrali dobro nekateri posamezniki, zatajila pa je kot vedno celota. V 37 minuti je Giovetti v kazenskem prostoru dal Rabittiju, ki je neubranljivo dal prvi gol. Giovetti je v 24. minuti drugega polčasa po soloakciji podvojil.

REZULTATI

Como - Triestina	2-0
Inter - Atalanta	4-0
Juventus - Lazio	5-3
Lucchese - Legnano	4-2
Napoli - Padova	2-0
Novara - Bologna	1-0
Pro Patria - Fiorentina	1-1
Spal - Torino	1-1
Udinese - Milan	1-1
Sampdoria - Palermo	1-1

LESTVICA

Como 6 točk; Milan, Inter, Juventus, Napoli 5; Lucchese, Palermo 4; Novara, Sampdoria, Torino 3; Triestina, Atalanta, Lazio, Bologna, Pro Patria, Fiorentina, Spal, Udinese 2; Padova 1; Legnano 0 točk.

TOTOCALCIO

1 1 1 1 1 1 X X X X X X X X

Bevilacqua prvi

Magni italijanski prvak

PADOVA, 24. — Kolesarska dirka «Giro del Veneto» se je končala z zmago Tonija Bevilacque, ki je v zaključnem sprintu bil boljši od svojih štirih tovarišev z bega: L. Magginija, Barozzija, Grossija in Vitalija. Nedeljska dirka je bila tudi zadnja preizkušnja, veljavna za italijansko prvenstvo. Magni se je držal zato kolesa Bartalija, ki mu je bil edini po točkah nevaren konkurent za trobarvno majico italijanskega prvaka. Na cilju je Fiorenzo bil pred «starim mladeničem» in je tako prejšnji naskok do pol točke povečal še za drugo polovico — in kar je bolj važno — postal je italijanski prvak za leto 1951. Letošnje leto je bilo za Magnija najuspešnejše njegove kariere. Poleg zmage na «Giru» sedaj še naslov prvaka.

Dobro so v nedeljo vozili tudi Bartali, Coppi, Astrua, da ne govorimo seveda o prvih petih na cilju. Skupina, v kateri so bili vsi ostali, je imela 8 minut in pol zamude.

TENIS

Italija - Francija 10-3

PARIZ, 24. — Rezultati zadnjega dneva teniškega dvoboja Italija-Francija: Robert Abdesselam:Marcello Del Bello 6-4, 6-5, 6-4, Gianni Cucelli:B. Destremeau 6-0, 6-2, 4-6, 1-6, 6-2. Jean Ducca De La Naille:Giuseppe Merlo 6-2, 6-3, 6-4. M. Del Bello-Cucelli ; Abdesselam-Paul Remy 9-7, 6-0. Fausto Gardini: Remy 3-6, 10-8, 6-2.

Italija je zmagala z 10:3.

5.

HIROŠIMA

John Hersey

PREVEDEL: VLADIMIR BREZOVNIK

Pri vsakem alarmu je stopil iz hiše in opazoval nebo. Pod milim nebom se je počutil bolje. Videl je eno samo vremensko letalo, ki je vsako jutro ob tem času preletelo Hirošimo. Zadovoljen, da ne bo nič hudega, se je vrnil v hišo. Z drugimi patri je zajtrkoval kavin nadomestek in racioniran kruh. Zavoljo bolezni je oboje težko prenašal. Nekaj časa so še sedeli skupaj in se pogovarjali. Ob osmih je bil konec alarma. Razšli so se po hiši. Oče Schiffer je odšel v svojo sobo pisat. Oče Cieslik je v svoji sobi legel na klop; na trebuh si je položil blazino, da bi laže prenašal bolečine. Skušal je brati. Oče superior Lasalle je zamišljeno gledal skozi okno. Oče Kleinsorge pa je odšel v tretje nadstropje, kjer se je v svoji sobi slekel in legel na posteljo. Postelja je stala ob desni steni. Začel je brati svoje «Stimmen der Zeit».

Strahovito se je zabliskalo. Oče Kleinsorge se je tedaj nehote spomnil, da je kot deček bral, kako se je velik meteor zaletel v zemljo. Utegnil je še (od središča eksplozije je bil oddaljen 1280 m) pomisliti: «Bomba je padla na našo hišo.» Več se ne spominja. Ne ve, kako dolgo je bil nezavesten: morda je nekaj sekund, morebiti minut. Tega ne more povedati. Nikdar ni zvedel, kako je prišel iz hiše. Prvo, kar je doumel, je bilo, da hodi na pol oblečen po zelenjavnem vrtu; da ima na levi strani boka krvave praske, da so se v okolici zrušile vse hiše; misijonska hiša pa je stala. Stavba se ni porušila, ker so jo iz strahu pred potresom večkrat utrdil. Doumel je, da je okoli njega mrak in da je oskrbnik Murata nekje v bližini nenehoma kričal: «Su Jezusu, avaremi tamai!» «O Jezus, gospod naš, usmili se nas!»

Doktor Terufumi Sasaki, zdravnik v bolnišnici Rdečega križa, je, v vlaku od doma v Hirošimo, mislil na neprijetne sanje, ki jih je imel tisto noč. Živel je pri svoji materi v Mukaihari, trideset milj od mesta. Od doma do bolnišnice se je vozil z vlakom in tramvajem dve uri. Ponoči je slabo spal. Zbudil se je eno uro prej kakor po navadi. Mrazilo ga je in čutil je, da ni popolnoma zdrav. Razmišljal je, ali naj se sploh odpelje v mesto. Dolžnost pa mu je velevala, naj gre. Po navadi se je vozil s poznejšim vlakom; danes pa je vstopil v zgodnejšega. Sanje so ga vznemirjale zato, ker so bile, četudi le na videz, v neki zvezi z resničnostjo. Bilo mu je komaj petindvajset let; pravkar je končal staž na Vzhodni medicinski visoki šoli v Tsingtau na Kitajskem. Bil je velik idealist. Zato tudi ni bil zadovoljen z delom zdravnikov v mestecu, kjer je živel z materjo. Njih početje ga je hudo bolelo. Brez dovoljenja, na svojo roko, je začel zvečer, po osemurnem delu v bolnišnici in štiriurni vožnji z vlakom, obiskovati bolnike. Pred kratkim je zvedel, da nedovoljeno prakticiranje strogo kaznujejo. Govoril je o tem s prijateljem zdravnikom, ki je njegovo početje hudo grajal. Kljub graji je prakticiral naprej. Tisto noč je sanjal, da je bil pri bolniku; v sobo je planila policija in zdravnik, s katerim se je posvetoval. Vlekli so ga iz hiše in ga surovo pretepli. V vlaku se je odločil, da bo opustil prakso. Prepričan je bil, da mu oblasti prakse ne bi dovolile, češ da bi s tem trpela njegova služba v bolnišnici Rdečega križa.

Od glavnega kolodvora se je takoj odpeljal s tramvajem. O tem je razmišljal pozneje takole: ko bi se bil odpeljal kakor po navadi, s poznejšim vlakom, in ko bi bil moral na tramvaj čakati — to se je dostikrat zgodilo — bi bil v trenutku eksplozije v njenem žarišču ter bi bil gotovo ubit. Deset minut pred osmo se je javil svojemu predstojniku. Nekaj minut pozneje je odšel v prvo nadstropje. V neki sobi je potegnil bolniku iz žile na roki kri za Wassermanovo reakcijo. Laboratorij za preiskovanje krvi je bil v tretjem nadstropju. Šel je po glavnem hodniku proti stopnicam. Epruveto s krvjo je držal v levi roki. Vse jutro je bil čudno zamišljen in raztresen. To svoje stanje je pripisoval sanjam in slabemu spanju. Ko je bil na korak od odprtega okna, se je zabliskala bomba. Hodnik je zažarel, kakor da ga je razsvetil magnezijev plamen. Pokleknil je na koleno; z značilno japonsko mirnostjo je rekel sam sebi: «Sasaki gambare!» «Pogum!» Medtem je (poslopje je bilo 1510 m od središča eksplozije) pridrvel nad bolnišnico zračni pritisk. Naočniki so mu odleteli; epruveta s krvjo se je razbila ob steni. Japonsko obuvalo je odfrčalo izpod njegovih stopal. Ker je po naključju tako srečno stal, ga ni doletelo nič hujšega.

Doktor Sasaki je na ves glas poklical predstojnika. Planil je v pisarno, kjer ga je našel od stekla strahovito razmesarjenega. Vse je bilo v nepopisni zmedi. Na bolnikih je ležalo pohištvo in deli stropov. Postelje so bile prevrnjene; šipe, ki jih je pritisk potisnil v sobe, so razmesarile ljudi; kri je poškropila stene in pode; povsod so ležali instrumenti. Več bolnikov je kakor brez uma begalo po bolnišnici. Še več pa je ležalo mrtvih na tleh. Mrtev je bil laboratorijski zdravnik, kateremu je bil namenjen. Tudi pacient, ki mu je pred nekaj minutami vzel kri in ki se je strašno bal sifilisa, je ležal mrtev na tleh. Med vsemi zdravniki v bolnišnici samo on ni bil poškodovan.

Doktor Sasaki je bil prepričan, da je sovražnik zadel bolnišnico. Vzel je obveze in začel obvezovati ranjence. Medtem pa so začeli z opotekajočimi se koraki od povsod iz Hirošime prihajati ranjeni in umirajoči meščani. Zaradi vdora ranjencev je doktor Sasaki pozabil na moro, ki ga je tlačila tisto noč.

Mis Tošiko Sasaki, uradnica Vzhodnoazijske cinkarne — ni v sorodu z doktorjem Sasakijem — je vstala tisti dan ob treh zjutraj. Imela je mnogo posla v gospodinjstvu. Njen bratec Akio, star enajst mesecev, je včeraj nevarno zbolel na prebavilih. Mati ga je odnesla v tamursko otroško bolnišnico; tam je ostala pri njem. Dvajsetletna Tošiko je kuhala zajtrk za očeta, brata, sestro in zase. Ker pa bolnišnica zaradi vojnih razmer ni imela živil, je morala pripraviti celodnevno hrano tudi za mater in otročička. Tudi oče, zaposlen v tovarni za artilerijske gumijaste zamaške, je jemal hrano s seboj. Sele okoli sedmih je končala delo in pospravila kuhinjsko posodo. Živeli so v Koi; zato je potrebovala tri četrt ure do tovarne v okraju Kanon-mahi. V tovarni je delala v arhivu. Iz Koi je odšla ob sedmih. Ko je prišla v obrat, je odšla z nekaterimi uradnicami personalnega oddelka v tovarniško dvorano. Neki prejšnji uradnik, sloveč mornar, si je pred tem dnevom končal življenje. Vrgel se je pod vlak. Ker je bila smrt dovolj častna so nameravali skupno počastiti njegov spomin. Sasaki in druge uradnice so pripravile vse za žalno svečanost. Delale so približno dvajset minut.

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20. — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18. - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32. Koper, Ul. Battisti 301a-I Tel. 70

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Cona B: izvod 6, mesečno 150 din. FLRJ: izvod 6, mesečno 130 din. - Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.